

Kulturarvsstrategi for Allerød Kommune

FORSLAG

Allerød
kommune

Indhold

Forord	3
Kulturarven i Allerød Kommune	4
Kulturhistoriske spor	6
Sådan passer vi på kulturarven	8
De bærende fortællinger	10
Råstof og rødder	13
By og land	15
Forsvar og militær	17
Kulturmiljøer	18
Kulturmiljø 1: Blovstrød Teglværk	20
Kulturmiljø 2: Dæmpegård Skovridergård	22
Kulturmiljø 3: Grusgravene ved Nymølle	24
Kulturmiljø 4: Lergrave og Tørvemoser	26
Kulturmiljø 5: Lynges gamle bymidte	28
Kulturmiljø 6: Uggeløse gamle bymidte	30
Kulturmiljø 7: Blovstrød gamle bymidte	32
Kulturmiljø 8: Lillerød gamle bymidte	34
Kulturmiljø 9: Hvidesten og Toftehavegård	36
Kulturmiljø 10: Kollerød Landsby	38
Kulturmiljø 11: Allerød Station	40
Kulturmiljø 12: Horsemosen	42
Kulturmiljø 13: Ørnevang og Uglevang	44
Kulturmiljø 14: Bastruptårnet og Bastrup Sø	46
Kulturmiljø 15: Garderkasernen i Høvelte	48
Kulturmiljø 16: Sandholm Kaserne	50
Oplev kulturarven	52
De gode historier	55

Kulturarvsstrategien er udarbejdet af Allerød Kommune i samarbejde med PLANVÆRKSTEDET ApS.

Foto: PLANVÆRKSTEDET

November 2025

Forord

Kulturarvsstrategien sætter fokus på de fysiske spor, af
det vi kommer af. Den skal være en løftestang for at sikre, at
vores fælles fortællinger og historie er med, når vi skaber rammer
for det gode liv i Allerød Kommune.

Allerød Kommune rummer en spændende kulturhistorie, der strækker sig fra de helt gamle tider med gravhøje, bronzelurer og Bastruptårnet til industrihistoriens kulturmiljøer og bosættningens historie i landsbyer, byer og langs jernbanerne. Det særlige landskab, skovene og naturgrundlaget som Allerød Kommune er groet af, danner afsættet for en spændende udvikling, som stadig er i fuld gang.

Med tiden er der kommet nye byområder, anlæg og bebyggelser til, mens andre er forsvundet. Tiden står ikke stille, og det gør kulturarven heller ikke. Hvad der var moderne eller et eksempel på tidsånden for 50 år siden, er nu blevet til historie. Derfor er der brug for at få opdateret og beskrevet de udpegninger og fortællinger, som har særlig betydning for vores kulturarv, så de væsentligste spor og fortællinger, som Allerød Kommune er gjort af, bevares og indtænkes i udviklingen og planlægningen af byer og landskaber. Det skylder vi den næste generation og vores fælles historie.

Kulturarvsstrategien er blevet til i samarbejde med Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød Kommune og en række ildsjæle, som har bidraget med engagement, viden og materiale. En stor tak til alle der har været med.

Kulturarven i Allerød Kommune

ET AFSÆT FOR UDVIKLING OG PLANLÆGNINGEN

Kulturarven er en vigtig del af Allerød Kommunes DNA. Den har betydning ikke bare for den enkelte grundejer, men også for de naboer, byområder eller landskaber, den er en del af. Den er med til at skabe identitet og oplevelser i kommunens byer og landskaber og er vigtig at passe på, når der udvikles og bygges nyt.

Det betyder ikke, at alt skal forblive, som det er. Nye krav og ønsker, f.eks. til bæredygtige løsninger eller andre måder at bo på betyder, at der skal findes løsninger, som både tager kulturarven og som samtidig skaber muligheder for fremtiden.

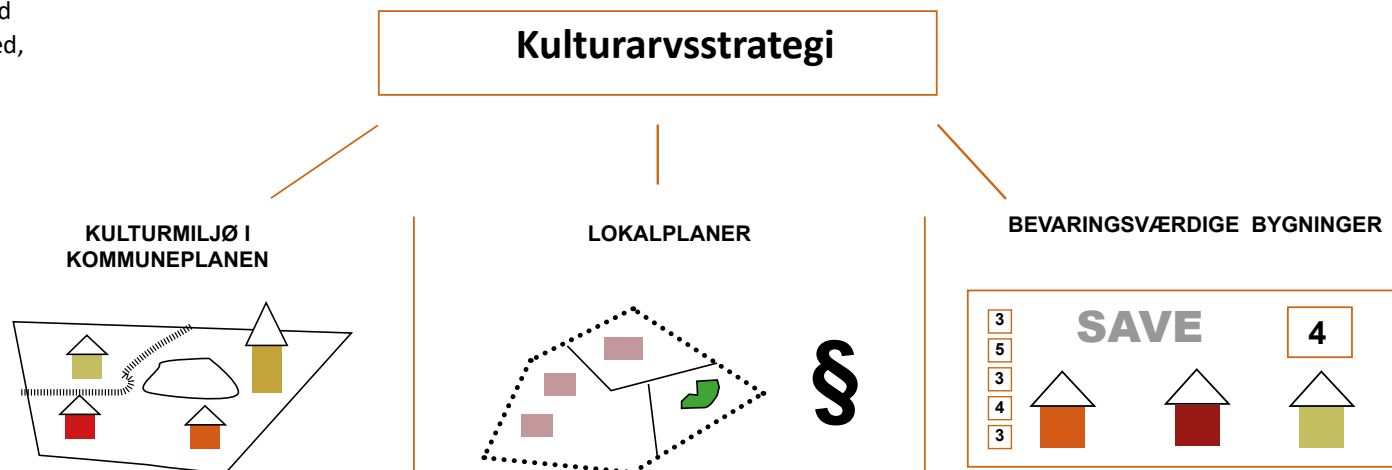
Med kulturarvsstrategien ønsker byrådet at sætte den overordnede ramme for arbejdet med kulturarven i Allerød Kommune, så kommunen fortsat kan udvikles samtidig med, at kulturarven beskyttes og synliggøres bedst muligt.

VISION: Kulturarven i Allerød Kommune er vores fælles DNA

og fortælling som vi værner om, udvikler og gør levende i

vores byer og landskaber, til glæde for både nuværende og

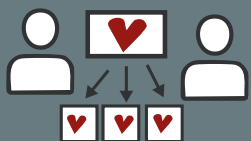
kommende generationer.

Med kulturarvsstrategien vil vi:

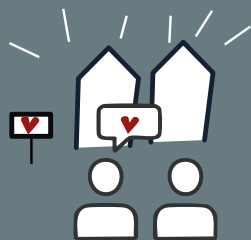
- Sikre vores kulturarv med afsæt i vores fælles fortællinger. Det gør vi bl.a. ved at udpege kulturmiljøer i kommuneplanen og ved at udarbejde bevarende lokalplaner.

- Bruge kulturarven som et aktiv, så den indtænkes i nye planer og projekter som inspiration for udvikling og bevaring. Det gør vi bl.a. igennem samarbejder, i dialog med udviklere og i den daglige planlægning og administration.

- Danne grundlag for en strategisk prioritering af SAVE-registreringer. SAVE-registreringer vil sammen med strategien muliggøre en endnu bedre sikring af vores fysiske kulturarv og bevaringsværdige bebyggelser og bymiljøer.

- Styrke ejerskabet til kulturarven og bruge kulturarven som et aktiv for fællesskab, og potentiale for vækst og turisme. Derfor vil vi arbejde sammen med relevante parter om at formidle og synliggøre kulturarven på mange forskellige platforme og ved at gøre kulturarven mere synlig i byerne og i landskabet.

Kulturhistoriske spor

Rundt om i kommunens landskaber, landsbyer og byer er spor af mennesker og deres liv. Spor der strækker sig over mange tusinde år. Omgivelserne er et levende arkiv, som man kan gå på opdagelse i og aflæse vores fælles historie om kommunes udvikling. Det er disse spor, der udgør kulturarven.

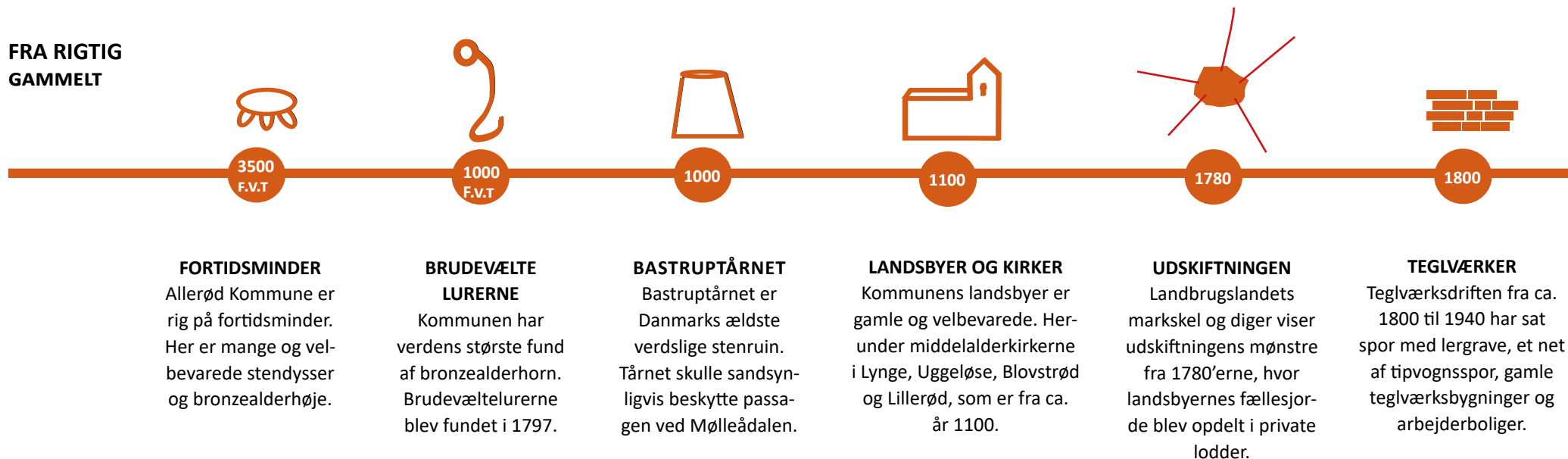
Vores historie udspringer af stedet, og hvad der har været forudsætningerne for at bo og leve netop her. Overordnet er det de samme udviklingstendenser, der har været gældende i store dele af Danmark, men det er de egnsnæssige forskelle, der har haft betydning for udfaldet.

Først har naturværdierne og muligheden for at skaffe føde og sikkerhed været afgørende. Senere hen har jordens kvalitet eller tilstedeværelsen af råstoffer præget udviklingen. Placering af infrastruktur og gode transportveje har også haft stor lokal betydning for byernes og for industriens udvikling.

Endelig har politiske beslutninger, f.eks. om placering af forsvars kaserner, sat aftryk der har betydning for, hvordan kommunen ser ud i dag.

FRA RIGTIG GAMMELT

Kulturarven i vores kommune spænder over mange tusinde år og fortæller om forskellige tiders liv og livssyn.

1.
Dæmpegårdsdyssen eller Kongedyssen i Tokkekøb Hegn er et gravmonument, der er mere end 5.000 år gammelt.
2.
Rosenvænget fra 1945 rummer nogle af de første almennyttige boliger i kommunen, hvor ønsket var at skabe gode rammer for familier.
3.
Drive-In Bio i en af de udgravede grusgrave er et eksempel på et industriområde, der får nyt liv og bliver til et oplevelseslandskab.

Sådan passer vi på kulturarven

Kulturarven består af mange elementer. Nogle er allerede beskyttet gennem fredninger eller den statslige lovgivning, mens andre er beskyttet eller udpeget gennem f.eks. kommune- eller lokalplaner.

KULTURARV DER ER BESKYTTET

En del af de kulturhistoriske spor er allerede beskyttet gennem fredninger eller den statslige lovgivning såsom Naturbeskyttelsesloven eller Museumsloven.

Det gælder f.eks. for:

- Den kulturarv, der ligger under jorden.
- Fredede fortidsminder som f.eks. gravhøje og Bastruptårnet.
- Sten- og jorddiger.
- Kirker og deres nære omgivelser.

KULTURARV I KOMMUNEPLAN 2025

I kommuneplanen er der med afsæt i planloven udpeget områder med kulturhistoriske bevaringsværdier.

Det drejer sig om:

- Indsigtskiler omkring kommunens 4 landsbykirker.
- En udlagt bufferzone om UNESCO Verdensarven i Parfocejagtområdet i Store Dyrehave i Hillerød Kommune.

- Udpegede landskaber med samlinger af kulturspor.
- Udvalgte bygninger med bevaringsinteresser.
- Der er også knyttet bestemmelser for at beskytte kommunens 10 landsbyer.

KULTURMILJØER

I kommuneplanen er også udpeget kulturmiljøer. I kulturmiljøerne er det de samlede og synlige helheder, som kan bestå af både bygninger, spor og landskaber, der er genstand for bevaringshensynet. Med tiden er der sket store forandringer både i landskabet og byområderne. Derfor indeholder kulturarvsstrategien en opdatering af de tidligere udpegninger af kulturmiljøer.

KULTURARVEN I LOKALPLANERNE

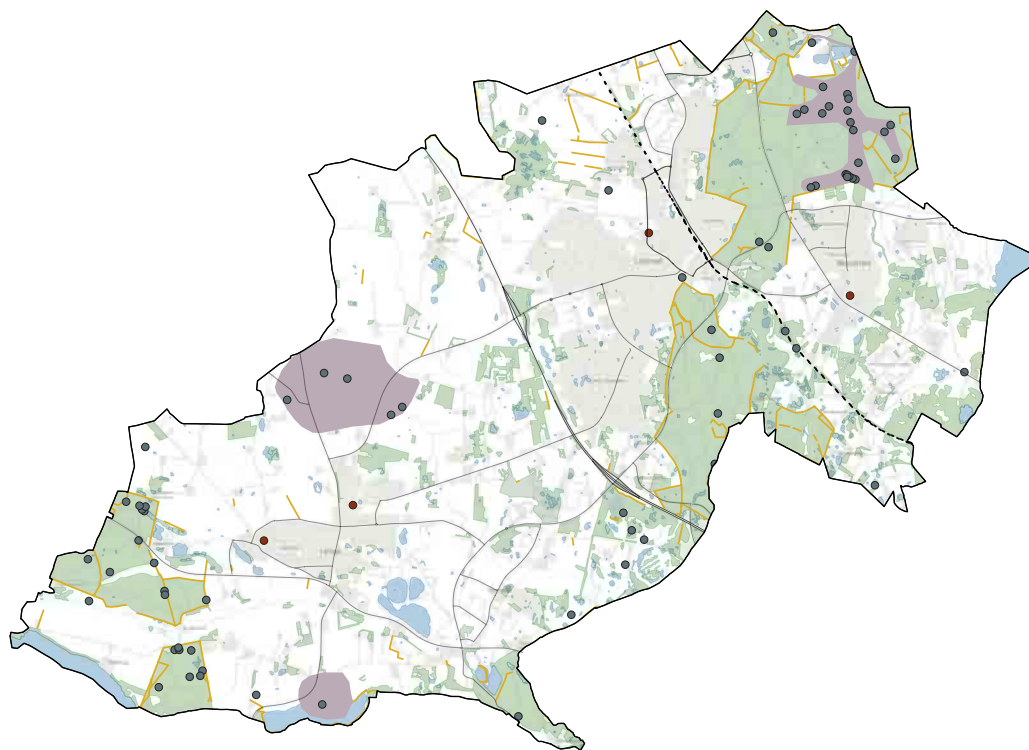
I en række af kommunens lokalplaner er der fokus på bevaring af kulturarven. Lokalplanerne kan f.eks. indeholde bestemmelser om, at et enkelt hus, en bymidte eller et særligt landskabstræk skal bevares. Lokalplanerne gælder for den enkelte grundejer, som skal følge lokalplanens bestemmelser.

Billedet ovenfor viser et af kommunens mange fortidsminder. Området er Brudevælte Mose nord for Lyng, hvor der i 1797 blev fundet 6 bronzehorn; Brudevæltelurerne.

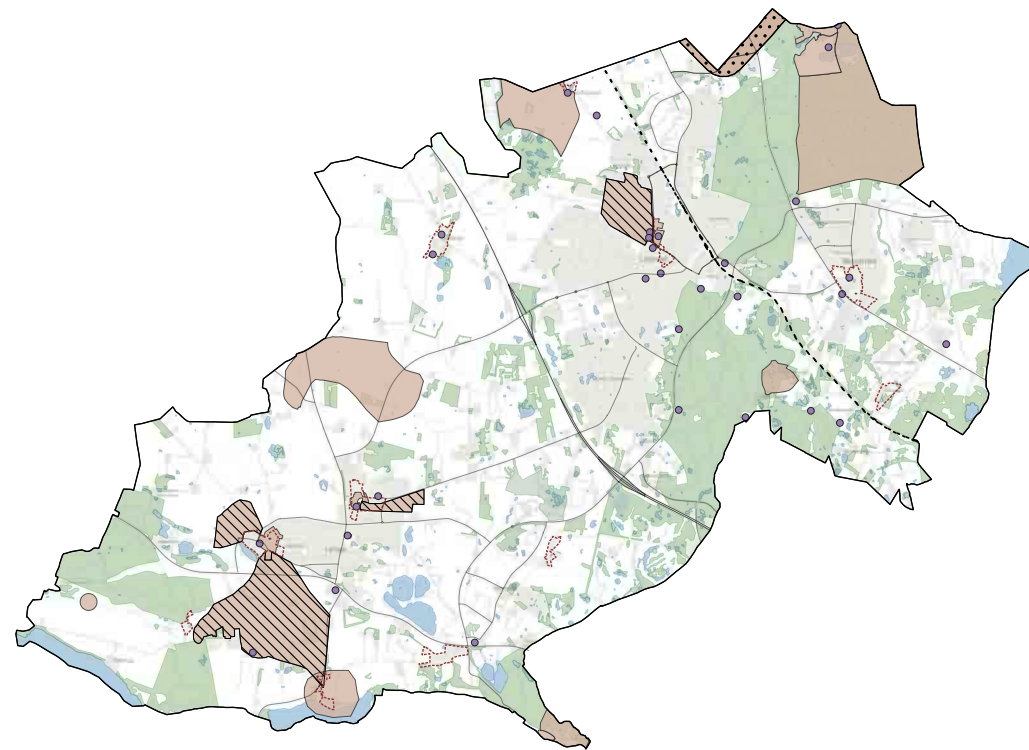
Billedet nedenfor viser en del af landsbymiljøet i Lyng, som er omfattet af en lokalplan med bevaringsbestemmelser.

KULTURARV DER ALLEREDE ER BESKYTTET

- KULTURARVSAREALER UNDER JORDEN
- FREDEDE FORTIDSMINDER
- STEN- OG JORDDIGER
- KIRKER

EKSISTERENDE OG FREMTIDIGE OMRÅDER MED KULTURHISTORISKE BEVARINGSVÆRDIER

- OMRÅDER MED KULTURHISTORISK BEVARINGSVÆRDI
- Herunder:
- INDSIGTSKILER OM KIRKER
- BUFFERZONE OM UNESCO VERDENSARV
- BYGNINGER MED BEVARINGSINTERESSER
- KOMMUNENS 10 LANDSBYER

De bærende fortællinger

De bærende fortællinger danner en overordnet ramme omkring nogle af de udviklingstræk og fortællinger, som har haft særlig betydning kommunens udvikling.

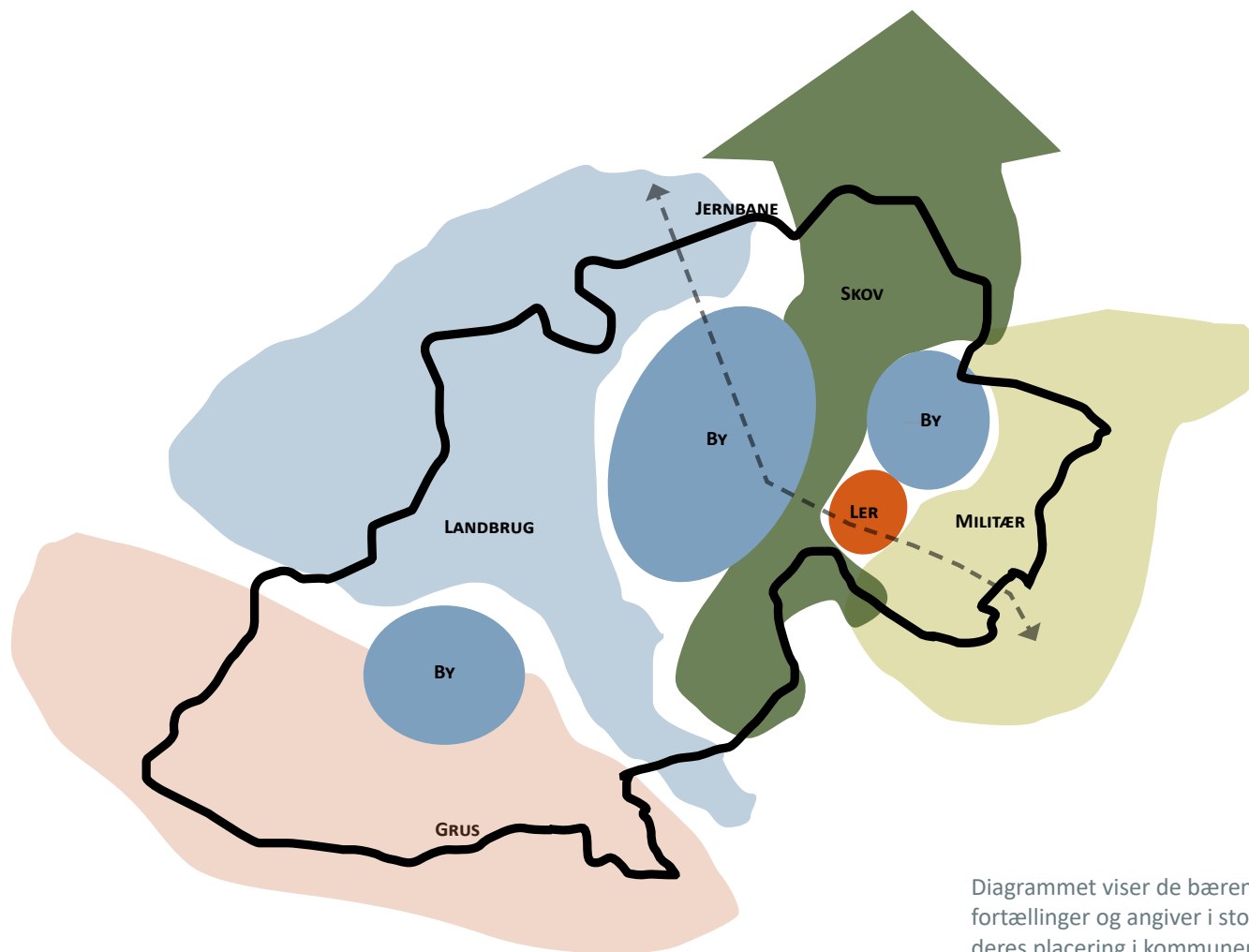
Kulturmiljøerne i Allerød Kommune kan overordnet samles i tre bærende fortællinger, der beskriver hovedtrækkene i kommunens identitet og udvikling over tid.

Det er fortællingerne om "Råstof og rødder", "By og land" og "Forsvar og militær". Tilsammen danner fortællingerne en overordnet ramme og struktur, som kulturmiljøerne kan tolkes ud fra, og som giver indblik i egnen og dens udvikling.

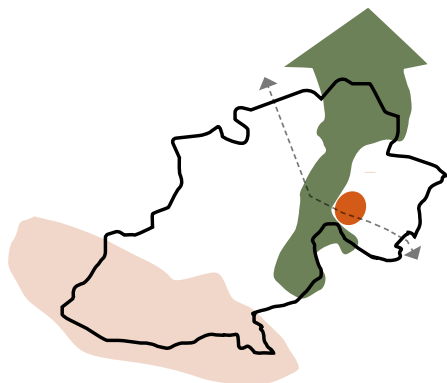
På de følgende sider beskrives de tre fortællinger. Herefter følger de udpegede kulturmiljøer, som på hver sin måde understøtter og udspringer af de bærende fortællinger.

Kortet til højre viser overordnet og principielt, hvordan de bærende fortællinger knytter sig til geografien.

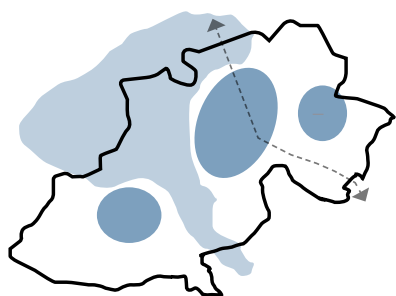
Naturgrundlag og ressourcer har sammen med transport været afgørende for de lokale udviklingstendenser og kulturmiljøernes geografiske placering i Allerød Kommune.

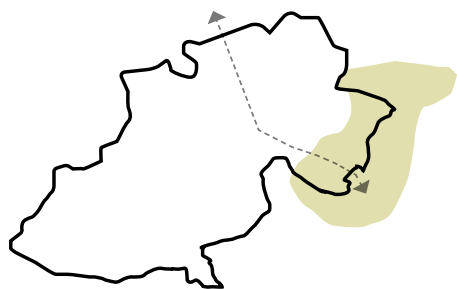
Diagrammet viser de bærende fortællinger og angiver i store træk deres placering i kommunen.

Råstof og rødder er fortællingen om, hvordan naturens ressourcer i netop vores kommune har dannet afsæt for livet på egnen

By og land er fortællingen om, hvordan vores bysamfund og landskaber har udviklet sig. Fra landsbysamfund med gårde og landsbybebyggelser til stationsbyer og moderne byer med etageboliger og villaområder

Forsvar og militær er fortællingen om kommunens historie som vært for de mange arbejdspladser og hvordan store arealudlæg og bebyggelser til militær og forsvarsmål har sat præg på vores landskab og udvikling.

Råstof og rødder

Råstof og rødder er fortællingen om, hvordan naturens ressourcer i Allerød Kommune har haft betydning for livet på egnen og har dannet afsæt for stedets traditioner for iværksætteri og forarbejdning. Istidens landskaber har medført store forekomster af kalk, ler, sand og grus i undergrunden, der ligesom egnens store skove har leveret råstof til kalkværker, teglværker, savværker samt design og produktion af møbler mv.

Udvindingen af råstoffer har præget egnen med en stor grad af iværksætteri og pionerånd. Med godt håndværk og stor kreativitet er Allerød Kommune kommet på landkortet, og har leveret tegl til store byggerier, samt designmøbler, der kendes ud over landegrænsen. Egnens materialer har også været brugt af kurvemagere og keramikere.

Brugen af råstofferne skete først lokalt, men allerede fra midten af 1700-tallet blev der etableret kalkværker, og i 1800-tallet tog teglværksdriften til. I årene lige før og efter 2. verdenskrig voksede behovet for grus til byggeri og transportanlæg, og grusgrave blev en del af kommunens industrilandskab.

Skovene har tidligt givet mulighed for at brænde kul og skære tømmer, som har leveret materialer til savværker og senere den omfattende møbelproduktion. Særligt Tokkekøb Hegns store skovområde er kernen i den bærende fortælling om skovene, savværker, møbelindustri og skovene som rekreative samlingspunkter. Skovene afgrænser også flere af kommunens byer, og har haft betydning for, i hvilke retninger byerne har kunnet vokse.

Anvendelse og forarbejdning af naturens ressourcer har sat spor. Terrænet har skiftet form, hvor der har været gravet grus, ler eller tørv. Der er etableret industrier, værksteder og arbejderboliger, og materialer er transporteret ad tipvognsspor og jernbanelinjer. Spor der stadig er synlige, men som flere steder har fået nye funktioner. Lergrave er blevet til badesøer, tipvognsspor er blevet til stier i landskabet og grusgrave er omdannet til rekreative områder.

Grusgrav ved Lyngø, der som flere andre graveområder er blevet til rekreative områder efter indvinding af grus.

Savværker og møbelindustrien i Lillerød har sat spor verden over. Dansk design af arkitekter som Arne Jacobsen, Hans J. Wegner, Verner Panthon, Poul Kjærholm og Børge Mogensen er produceret i Lillerød på Bl.a Fritz Hansens fabrik og PP-Møbblers værksted.

De geologiske forudsætninger har skabt mulighed for at hente store mængder råstoffer i undergrunden. Det har sat et tydeligt aftryk i landskabet og har gennem generationer givet arbejde til egnens befolkning.

På gamle kort hedder Tokkekøb Hegn Lereltevang og her lå også landsbyen Lerelte. Byendelsen "elt", som i Kirkelte og Høvelte betyder ligesom "holt" skov. Småbyer med holt eller elt stammer fra middelalderen, hvor skov blev ryddet for at give plads til landbrug.

By og land

I Allerød Kommune har de lokale muligheder og forskelle i naturgrundlaget og senere produktion, infrastruktur og arbejdspladser påvirket byernes og landskabets udvikling og sat spor, som både kan ses og opleves i dag.

De gamle landsbyer, kirker og strukturer fortæller om landsbyernes udvikling, og mange steder er der stadig synlige samspil mellem de gamle gårde og det omkringliggende landbrugsland.

Bysamfundene i Lyng, Uggeløse, Blovstrød, Allerød og Lillerød er bysamfund, som med tiden er vokset med nye tiders bykvarterer og byggeskikke. Der er spor af stationsbyer omkring Allerød Station og de tidligere stationer i Vassingerød og Lyng. Et helt særligt aftryk blev sat i byerne med 1960'erne og 70'ernes omfattende parcelhusbebyggelser.

I Allerød er der også opført almennyttige boliger efter helstøbte byplaner, som i Ørne-/Uglevang og Rønnholtsparken.

Mange årtiers byggestil og boligdrømme kan således ses udfoldet i både by- og boligområderne.

Noget helt særligt for byerne er, at her skal man kun bevæge sig korte afstande for at være ude i det åbne land. Allerød er første stop med toget fra København, hvor der er egentligt landbrugsland omkring byerne, og ikke blot forstæder i et fritidspræget landskab. Det har også været billigere at bosætte sig her end tættere på København, hvilket betød at mange familier valgte Allerød, da parcelhuset blev en mulighed.

Mange af kommunens landsbynavne ender på rød. Allerød, Lillerød, Blovstrød, Børstingerød, Vassingerød og Kollerød. Navne der vidner om, at skov er blevet ryddet, før området er blevet bosat.

Byerne i Allerød Kommune har altid og er stadig i forandring. Derfor repræsenterer byerne mange tiders byggeskik.

Stationerne har været og er stadig vigtige i forhold til kommunens udvikling og bosætning.

Forsvar og militær

I Allerød Kommune har forsvarets tilstedeværelse haft en væsentlig betydning, særligt på grund af de store landskaber med øvelsesarealer og de samlede og helstøbte bygningsanlæg, som arealerne rummer.

Nogle af de fredede fortidsminder vidner om behovet for at forsvare sig. I Langesødal ved Buresø ligger Borre Voldsted, der er resterne af et fæstningsværk. Mest kendt er Bastrup-tårnet, ved Bastrup Sø. En markant middelalderruin, der engang skulle sikre vejfreden på den gamle hulvej gennem vadestedet.

I årene 1910-12 blev Sandholmlejren og Garderkasernen i Høvelte etableret. Det var samtidig med, at flere andre militære anlæg som Værløselejren og Auderødlejren også blev etableret som følge af Hærloven af 1909.

I begyndelsen blev områderne brugt som sommerlejre, men fra omkring 1940 blev Garderkasernen i Høvelte udvidet og efter 2. verdenskrig rykkede Livgarden ind på Sandholm. Sandholm Kaserne blev i 1986 til asylcenter.

Sammen med Sjælsmark Kaserne har de to kaserner benyttet de store arealer øst for Blovstrød mod Sjælsø til øvelsesterræn uden adgang for offentligheden. At militæret har haft disse arealer i deres besiddelse, har betydet, at Blovstrød og Birkerød ikke er vokset ud i området, men fortsat ligger omgivet af åbne naturarealer.

Begge kaserner har gennem tiden været vigtige arbejdspladser i kommunen, og mange unge mennesker har i en kortere periode boet i kommunen som værnepligtige.

De gamle bygninger ved Høveltegård, der også benyttes af militæret.

Militæret som landskabsforvalter

Særligt for Allerød Kommune er Forsvarets store jordbesiddelser og markante tilstedeværelse. En indflydelse, der ses ved Garderkasernen i Høvelte og Sandholm samt de store øvelsesterræner, der ud over Garderkasernen i Høvelte og Sandholm også har knyttet sig til Sjælsmark Kaserne og Farum Kaserne. Mange lokale familier har haft tilknytning til kasernerne, men mange flere har for en kortere periode boet på egnen og er blevet uddannet som soldater.

Forsvarets tilstedeværelse har betydet, at de store arealer mellem Blovstrød og Birkerød, og også Hørsholm, ligger åbne og uden bebyggelse i dag.

Kulturmiljøer

Et kulturmiljø er et geografisk afgrænset område, der synligt afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling. Et kulturmiljø kan både omfatte et byområde eller et landskab og består af en samling af flere elementer f.eks. bygninger, beplantninger, spor, vejstrukturer mv. der tilsammen danner en kulturhistorisk helhed.

UDPEGNING AF KULTURMILJØER

Kulturmiljøer skal udpeges i kommuneplanen og ledsages af retningslinjer, der redegør for bevaringshensynet inden for det udpegede kulturmiljø.

Baggrunden for at udpege et område som kulturmiljø er ofte, at området repræsenterer en særlig tidsperiode med historisk kildeværdi, dets særlige egenspecifikke fortælling og identitetsværdi eller dets oplevelsesværdi. Der er ofte flere forskellige bevaringshensyn, der er afgørende ved udpegningen.

I Allerød Kommune er der også fokus på områdernes sammenhæng med naturgrundlaget, og der er lagt vægt på en diversitet i både fortællinger, historisk afsæt og geografi. Bevaringstilstanden er også vigtig men ikke afgørende. For at et område kan udpeges som kulturmiljø er det vigtigt, at der stadig er en vis mængde synlige spor til stede, så kulturmiljøet kan ses og opleves.

Landsbymiljøet omkring kirken i Lyng (øverst) og kirken i Lillerød (nederst) er eksempler på samlede kulturmiljøer, hvor både områdets vejforløb, bygninger, gadekær og beplantning er med til at fortælle områdets historie. Også nyere områder som f.eks. Horsemosen er med til at fortælle om kommunens udvikling.

UDPEGEDE KULTURMILJØER

RÅSTOF OG RØDDER

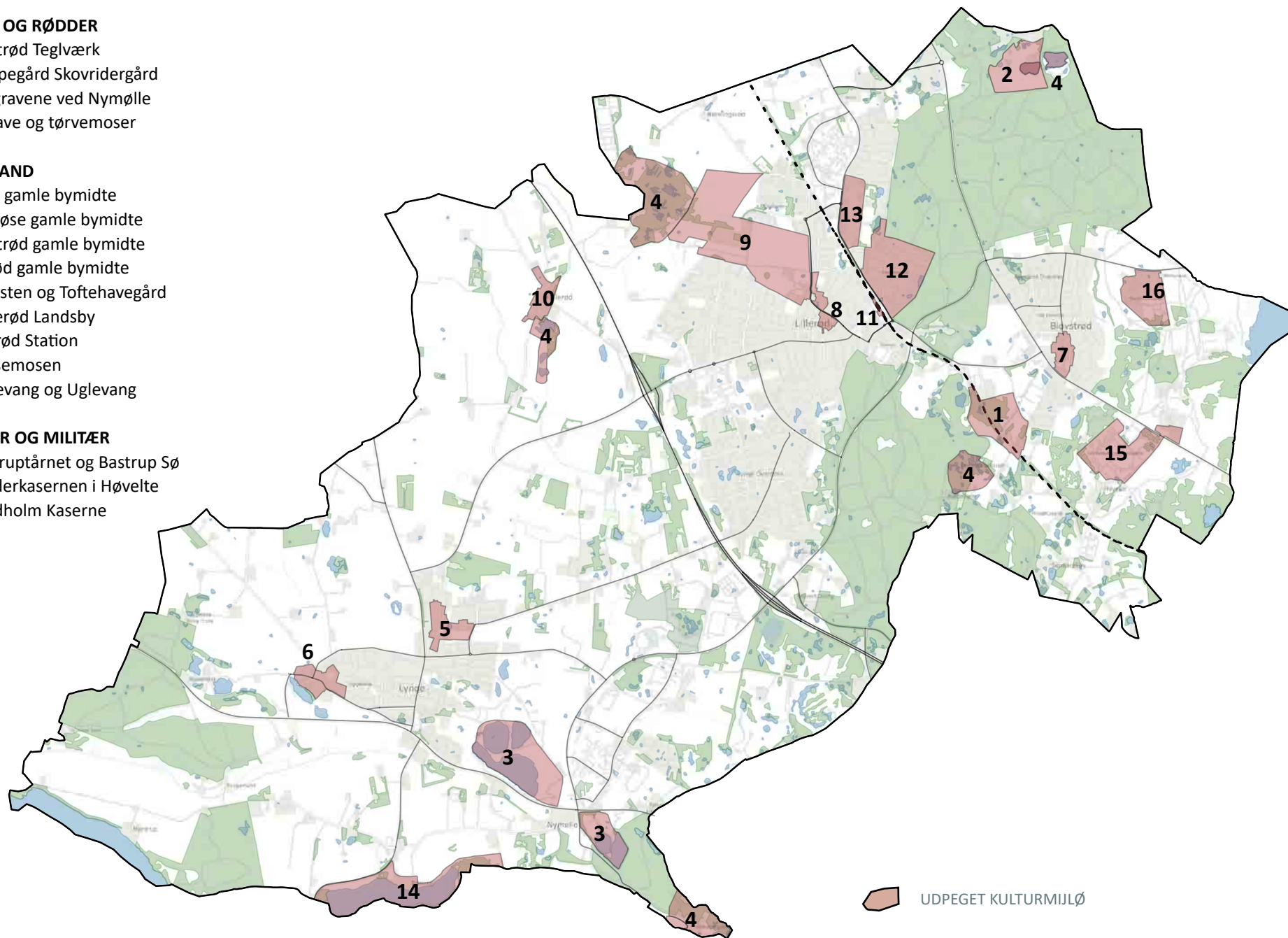
1. Blovstrød Teglværk
2. Dæmpegård Skovridergård
3. Grusgravene ved Nymølle
4. Lergrave og tørvemoser

BY OG LAND

5. Lyng gamle bymidte
6. Uggeby gamle bymidte
7. Blovstrød gamle bymidte
8. Lillerød gamle bymidte
9. Hvidsten og Toftehavegård
10. Kollerød Landsby
11. Allerød Station
12. Horsemosen
13. Ørnevang og Uglevang

FORSVAR OG MILITÆR

14. Bastruptårnet og Bastrup Sø
15. Garderkasernen i Høvelte
16. Sandholm Kaserne

Kulturmiljø 1: Blovstrød Teglværk

Kulturmiljøet rummer bebyggelser og spor fra lergravning og teglværksindustrien og understøtter fortællingen om råstof og rødde.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger i Blovstrød for enden af Blovstrød Teglværksvej og Østre Teglværksvej. Det omfatter Teglskoven mod vest og Katrinehøj mod syd. Nord for jernbanen omfatter området bebyggelserne for enden af Blovstrød Teglværksvej og Østre Teglværksvej.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Blovstrød Teglværk blev bygget i begyndelsen af 1870'erne og var i årene 1920-30 et af Nordeuropas største teglværker og samtidig Blovstrøds største arbejdsplads. I 1960'erne og 70'erne aftog produktionen og flere bygninger blev revet ned. Produktionen af glaserede og blådæmpede sten fortsatte i Pottemageriet frem til 1982. Teglværket lukkede endeligt i 1982. Kulturmiljøets hovedtræk udgøres af landskabet, de gamle værksteder, remise og arbejderboliger samt bebyggelsen og de gamle tipvognsspor.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. I kulturmiljøet indgår et af de tidligere lergravsområder Teglskoven med synlige fordybninger, der indikerer, hvor der er gravet ler.
2. Området omfatter også Karen Sofies Høj, som består af jord der blev til overs ved lergravningen.
3. Bebyggelsen for enden af Blovstrød Teglværk, som omfatter det gamle pottemageri, hvor der tidligere blev lavet glaserede tagsten, en remise og værksted er vigtige elementer i kulturmiljøet. Bygningerne som er opført fra 1870 danner tilsammen et fint samlet miljø omkring tipvognssporene i området.
4. Bebyggelsen for enden af Østre Teglværksvej omfatter en tidligere administrationsbygning og arbejderboliger. Bebyggelsen ligger samlet og danner en fin helhed i området.
5. En tidligere vejerbod.

ANDET

I området udgør de gamle tipvognsspor og underføringer under jernbanen elementer, som er vigtige for oplevelsen af kulturmiljøet. Området indgår delvist i det fredede område ved Allerød Sø og Kattehale Mose.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er som helhed middel. De tidligere arbejderboliger anvendes og er sat i stand. Remisen og den tidlige værkstedbygning er til gengæld i dårlig stand. En del af de gamle lergrave er tilgroet og opfyldt.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart overfor at tilstanden forringes yderligere på de bygninger, som trænger til en gennemgående renovering. Det gælder særligt den største af bygningerne – det gamle pottemageri, som er i risiko for at forfalde. Området er sårbart overfor tilgroning.

POTENTIALER

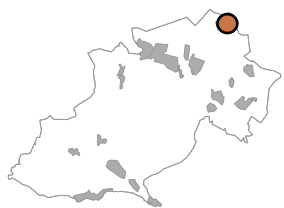
Kulturmiljøet rummer meget stor værdi som formidler af kulturarven. Her kan den både ses og opleves. Både spor, landskab og bygninger rummer stor fortælleværdi, som også er et potentiale for fællesskab, turisme og bosætning. Dette understøttes af, at området er tilgængeligt og af Blovstrødbanens kørsel på tipvognssporene i området. Ved at istandsætte og anvende de gamle bygninger til teglværksrelaterede formål, f.eks. kursusvirksomhed, udstillinger, mødested eller lign, vil flere kunne få øjnene op for området kvaliteter.

Blovstrødsbanens aktiviteter er en vigtig del af formidlingen, og muligheden for udflugt til og kørsel med banen bringer fortællingen videre til alle aldre. Disse aktiviteter kan formidles og understøttes endnu mere. Formidlingen af områdets eksistens og historie kan gøres mere tydelig. Områdets stier og underføringer kan også styrkes og være en del af en samlet rute, som er med til at formidle områdets historie.

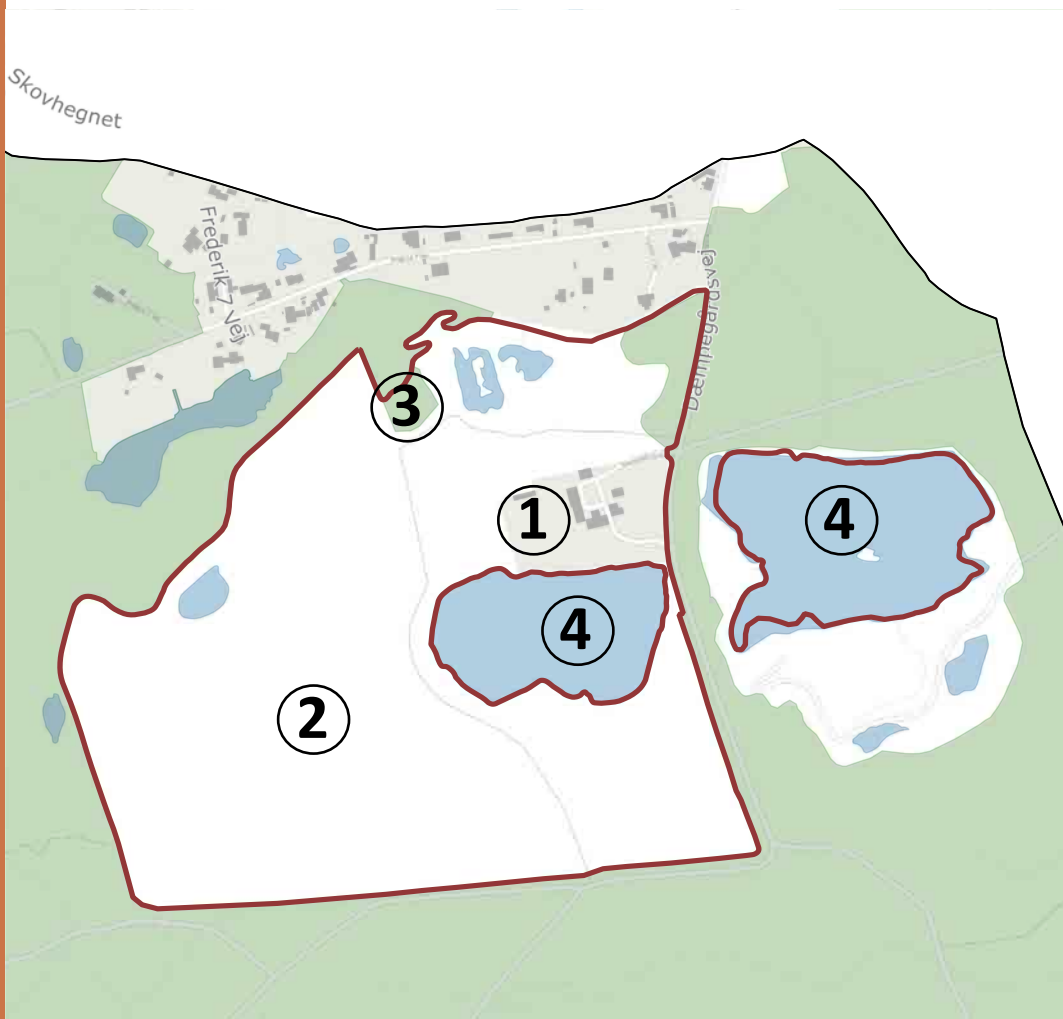
1 og 2. Tidligere administrationsbygning og arbejderboliger
3. Vejerbod
4. Tipvognsspor og det tidligere pottemageri ved Blovstrødbanen.

Kulturmiljø 2: Dæmpegård Skovridergård

Kulturmiljøet rummer den gamle skovridergård Dæmpegård og lysningen i skoven omkring gården. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om råstof og rødde.

BELIGGENHED

Dæmpegård ligger i en skovlysning i den nordlige del af Tokkekøb Hegn i kommunens nordøstlige del.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Skovridergården Dæmpegård ligger smukt i en skovlysning i skoven. Dæmpegård og lysningen er et særligt helstøbt eksempel på de gamle skovridergårde, der var i de Nordsjællandske skove, hvoraf de fleste i dag er forsvundet. Dæmpegård blev taget ud af drift som skovridergård i 1903. Tokkekøb Hegn var kongens ejendom fra 1391 til 1771 og blev herefter statsejendom. Skovene blev i denne periode brugt af bønderne til at sanke træ og som græsningsareal for husdyr. Dette, sammen med omfattende kulsvidning, efterlod skovene udpinte og uden foryngelse. Omkring 1780 blev der anlagt stendiger og jordvolde om skovene og græsning måtte ikke længere ske i skovene, og i 1805 gennemførte Christian den 7. Fredskovsforordningen, for at bevare og øge det danske skovareal.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Dæmpegård er opført i 1781 og fremstår som et helstøbt miljø. Fem fritliggende bygninger i tjæret bindingsværk med gulkalkede tavler og stråtag ligger omkring en gårdsplads med et markant lindetræ og udgør en smuk, intakt helhed.
2. Dæmpegårdslsningen ligger som en åben lysning med et let kuperet terræn af åbne afgræssede overdrevsarealer med store solitære ege- og bøgetræer, et moseområde og de to lergrave. Området er omfattet af landskabsfredningen Dæmpegård, som også omfatter bygningerne.
3. Dæmpegårdssdyssen/Kongedyssen.
4. Lergravene.

ANDET

Dæmpegårdens hovedbygning er i 1842 udvidet med en tværfloj. Der er ligeledes i 1800-tallet sket enkelte udvidelser af staldbygningen. Allerede i 1944 blev Dæmpegårdslsningen på ca. 27,5 ha fredet.

TILSTAND

Området fremstår i sin helhed intakt med både den åbne ubebyggede lysning og Dæmpegårds oprindelige bygninger. Områdets samspil med Dæmpegårdsdyssen/Kongedyssen og lergravene er med til at fortælle en unik historie.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for at Dæmpegårds bygninger står tomme og forfalder.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer en meget stor formidlingsværdi, idet det både er intakt og samlet på et mindre område. Ydermere ligger det i skoven, som anvendes rekreativt af mange besøgende. Der kan skabes mere synlig adgang og bedre skiltning/formidling af områdets historie, så flere kan opleve det særligt smukke og unikke kulturmiljø.

- 1 og 2. Dæmpegård
3. Lergravene
4. Dæmpegårdslysningen
med Kongedyssen

1

2

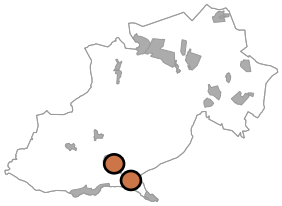

3

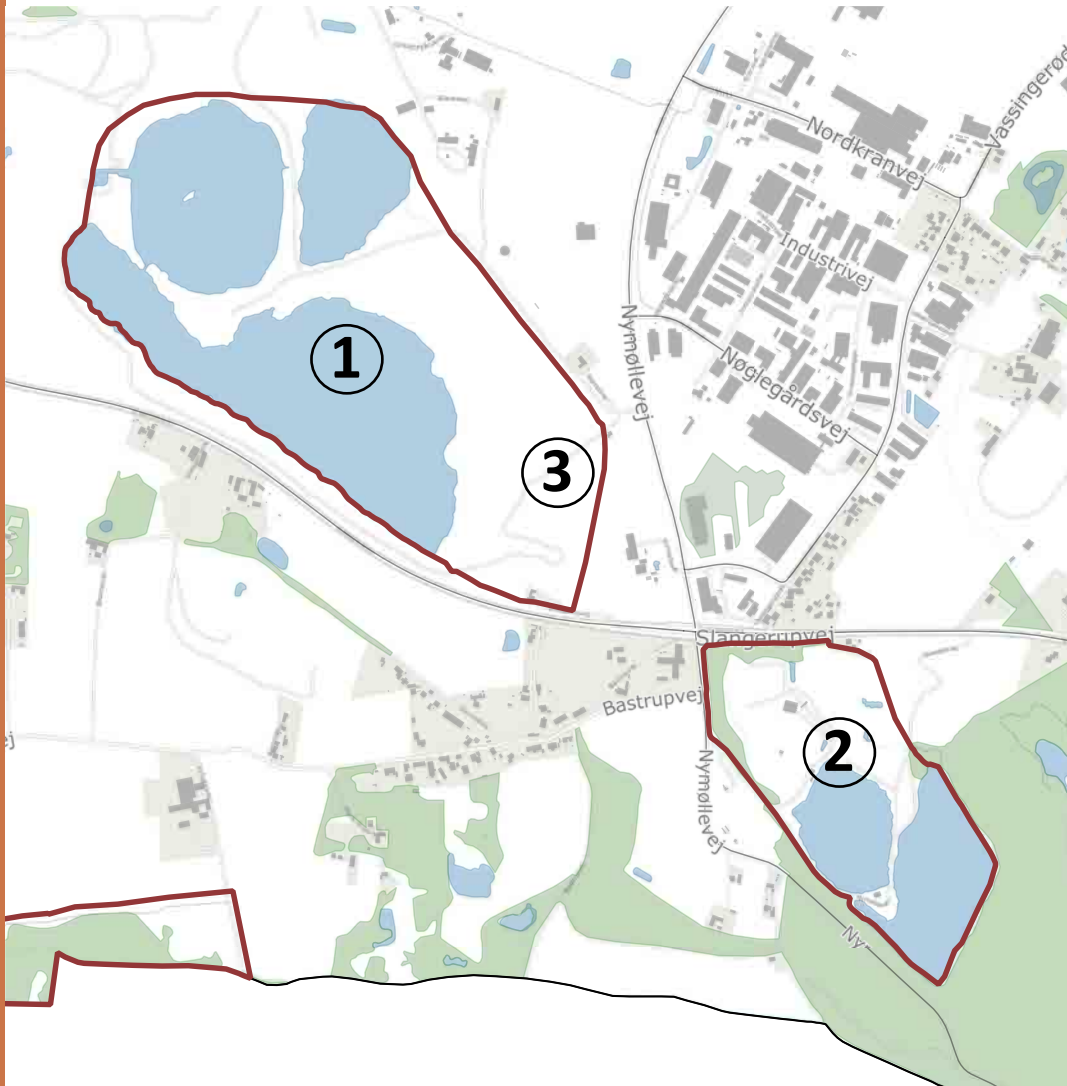
4

Kulturmiljø 3: Grusgravene ved Nymølle

Kulturmiljøet rummer to graveområder ved Nymølle Lynge Grusgrav med "Bjerget" og grusgraven, der i dag rummer Drive-in bio. Området understøtter fortællingen om råstof og rødder.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger dels nordvest for Nymølle mellem Nymøllevej og Slangstrupvej og sydøst for Nymølle, omgivet af Nymøllevej og Slangstrupvej.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Området omkring Nymølle har en lang historie for indvinding af råstoffer. Det begyndte med kalkgravning i Terkelskoven i slutningen af 1700-tallet. Tidligt i 1900-tallet blev der etableret teglværk og kalkværk på placeringen under navnet Farum Teglværker, Sten og Grus Kompagni. Her kørte kalkbane fra Nymølle til Lillerød. Under krigen var det svært at skaffe brændsel til teglværket, som blev lukket i 1943, hvorefter der blev gravet grus vest for Nymøllevej. Overskudsjorden, der senere blev til Bjerget, blev placeret oven på det gamle teglværk. Grusgravningen har totalt ændret landskabets form og skabt et dramatisk terræn med Bjerget og tre store søer i det nordvestlige område og et markant, lavtliggende område med to store søer i det sydøstlige område.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Kulturmiljøet omfatter graveområdet nordvest for Nymølle, hvor der har været indvundet kalk, ler og store mængder grus. Kulturmiljøet indeholder bjerget af overskudsjord, tre store søer samt omgivende bakkede naturområder.
2. Kulturmiljøet omfatter graveområdet sydøst for Nymølle, hvor der har været indvundet ler og store mængder grus. Området rummer to store søer, der bruges til fiskesøer og et plateau, der anvendes til Drive-in biograf. Hele området ligger ca. 15-20 meter under det oprindelige terræn.
3. Bjerget gør kulturmiljøet synligt over store afstande. Det har en topkote på 80 meter over havet. Bakken er ca. 30 meter høj, og fra søernes vandflade til bakketoppen er der en højde forskel på op til 40 meter. Fra Bjerget er der udsyn over store dele af landskabet.

ANDET

Den nordvestlige grusgrav benyttes i dag som rekreativt landskab - Lynge Natur- og Fritidsområde, der ligger tæt på Lynges bykant med stiadgang fra Lynge Bytorv. Den sydøstlige del er i dag Drive-in bio og put and take sø.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er som helhed middel. Begge områder er under en forandring til rekreative landskaber, der på sigt vil slette flere af områdets spor som aktivt graveområde.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart overfor ændringer i terrænet og større tilplantninger, der kan sløre terrænet, samt placering af store mængder bebyggelse, der vil reducere områdets naturpræg. Det er også sårbart over for at områdets spor, der leder tilbage til råstofindvindingen sløres.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer stor fortælle-værdi, og der er allerede mange ruter i området, der giver mulighed for at opleve de store jordvolumener i det menneskeskabte industrilandskab. Der er i dag fuld adgang til det nordvestlige areal, mens der er mere begrænset adgang til det sydøstlige areal, da det drives som biograf og fiskesøer. Området har potentiale for at indeholde flere rekreative elementer og anlæg, hvis de indpasses i områdets terræn og natur. Områderne kan f.eks. rumme store arrangementer eller events, der kan sætte stederne yderligere i spil som rekreative samlingspunkter.

Der kan også ske yderligere formidling af stedets lange historie med fokus på indvinding af kalk, ler og grus. Områdets geologiske dannelse og baggrunden for at kunne indvinde råstoffer netop her kan også formidles. Formidlingen af områdets historie kan gøres mere tydelig, både via skilte eller digitale medier.

1

2

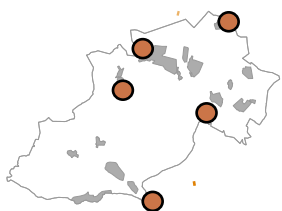
1. Bjerget i Lynge Grusgrav
2. Lynge Grusgrav
3. Fiskesø
4. Drive-In Bio

3

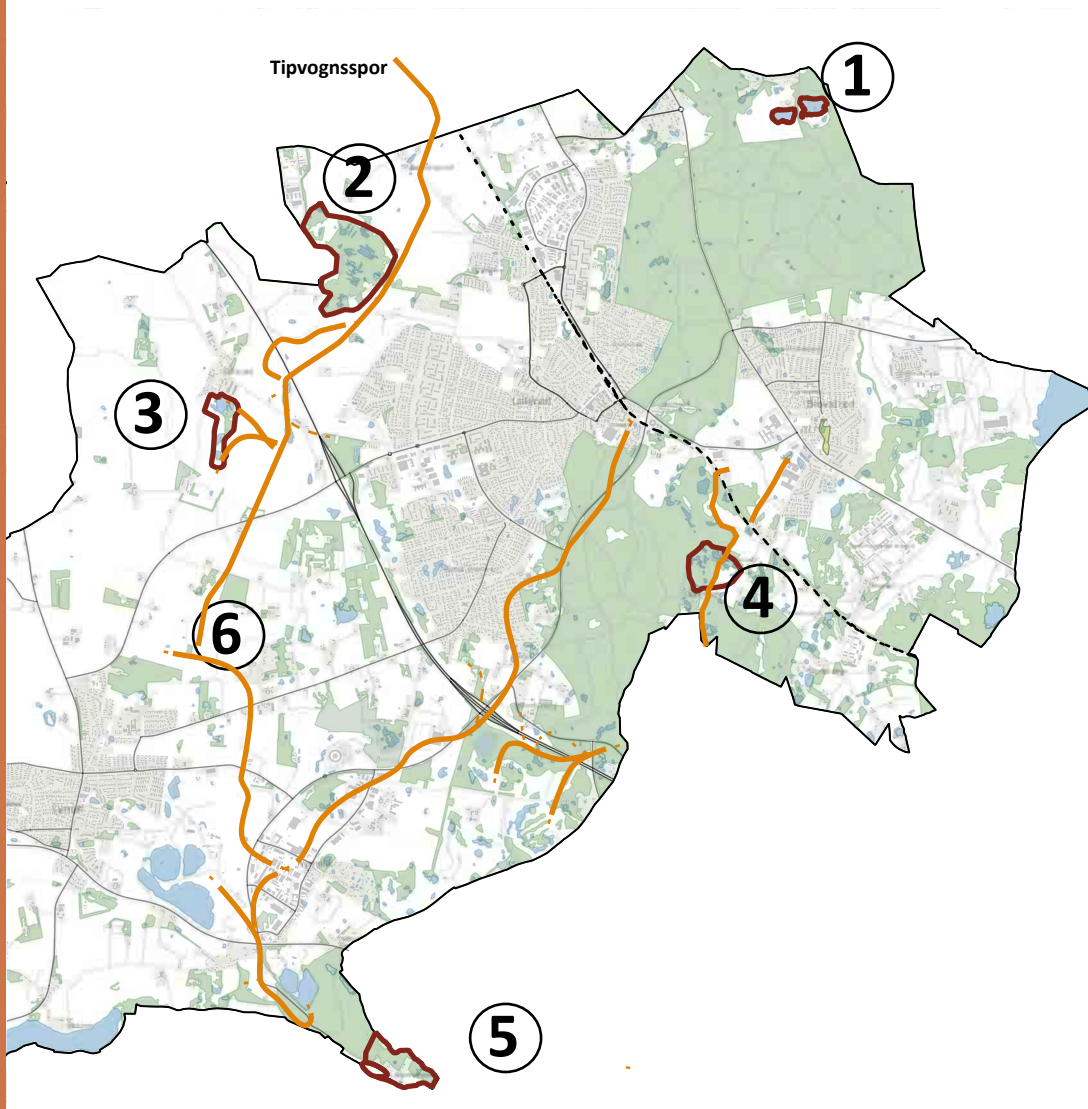
4

Kulturmiljø 4: Lergrave og Tørvemoser

Kulturmiljøet rummer fem større områder, hvor der har været gravet ler og tørv, hvilket har sat tydelige spor rundt omkring i landskabet. Områderne understøtter fortællingen om råstof og rødde.

BELIGGENHED

Kulturmiljøets fem områder ligger i Tokkekøb Hegn, Børstingerød Mose, syd for Kollerød Landsby, i Kattehole Mose og i Terkelskoven.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Kulturmiljøet rummer en samlet fortælling om indvinding af naturmaterialer: Kalk der er anvendt på egnens kalkværker, ler der har været anvendt på egnens teglværker og pottemagerværksteder og tørvegravning der har været anvendt til brændsel. Der har tidligt været gravet kalk i kommunens sydlige del omkring Terkelskoven og tørvegravning er kendt i hele landet. De gamle lergrave, grusgrave, kalkgrave og tørvemoser fortæller sammen med et net af mere eller mindre synlige tipvognsspor om indvinding, transport og produktion af naturens materialer. I dag bliver de gamle industri-landskaber gradvist omdannet til rekreative naturområder og stier.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Lergravene ved Dæmpegård - tidligere Lereltegård - hvor der var teglværk og pottemageri i slutningen af 1700-tallet. Søerne er i dag badesøer.
2. Børstingerød Mose, et ca. 60 ha stort fredet område, der tidligere har været brugt til tørvegravning. Moselodderne ejes af de omkringliggende gårde i Lillerød og Kollerød.
3. Kollerød Lergrav, der i dag er en vigtig fuglelokalitet.
4. Kattehole Mose er præget af intensiv lergravning. Området har med sine naturlige vandhuller ikke været velegnet til landbrug, men leret har været værdifuldt, og blev anvendt på Blovstrød og Allerød teglværker.
5. Terkelskoven, hvor der er spor af intensiv kalkgravning og lergravning samt den gamle Hestetang Møllesø, der har leveret vand til en tidligere mølle i Mølleåen. Vejen i området hedder stadig Kalkværksvej.
6. Nettet af gamle tipvognsspor. På koret til venstre er vist udvalgte af disse.

ANDET

Teglværksleret blev gravet i egnens issøbakker med ler af høj kvalitet. Bakkerne er dannet ved, at søer i istidens store gletsjere blev fyldt op af ler, sand og grus fra smeltevandsfloder, der løb på isens overside. Da isens smeltede bort lå det aflejrede materiale tilbage som fladtoppedede bakker i landskabet. Børstingerød Mose er fredet.

TILSTAND

Kulturmiljøet fremstår i en overvejende god tilstand, hvor de tidligere graveområder fremstår som søer og naturområder med tydelige spor af indvinding af råstof.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for tilgroning, navnlig af områderne Børstingerød Mose og Kattehole Mose.

POTENTIALER

Samlet set fortæller de gamle graveområder om en intensiv udnyttelse af naturressourcerne og en stor produktion, der har præget egnen og givet arbejdspladser.

Kulturmiljøernes potentiale er tæt forbundet til deres værdi som rekreative områder og naturområder. Særligt er områdernes terræn og spor et potentiale, som fortsat bør kunne ses og opleves. Der kan gennem udkigsposter, ophold med ruter og bedre formidling skabes bedre kendskab til området, hvilket kan gøre området til en attraktion for både borgere og besøgende.

1. Lergravene ved Dæmpegård
2. Kattehole Mose
3. Gl. Møllesø ved Terkelskoven
4. Kollerød Lergrav
5. Tipvognsspor i Børstingerød Mose

Kulturmiljø 5: Lyngby gamle bymidte

Kulturmiljøet rummer det gamle landsbymiljø i Lyngby med de gamle gårde, landsbyens gadebebyggelse, kirken og gadekæret. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet omfatter den ældre del af Lyngby langs Lyngby Bygade og Ved Gadekæret. Området og særligt kirken ligger højt i landskabet.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

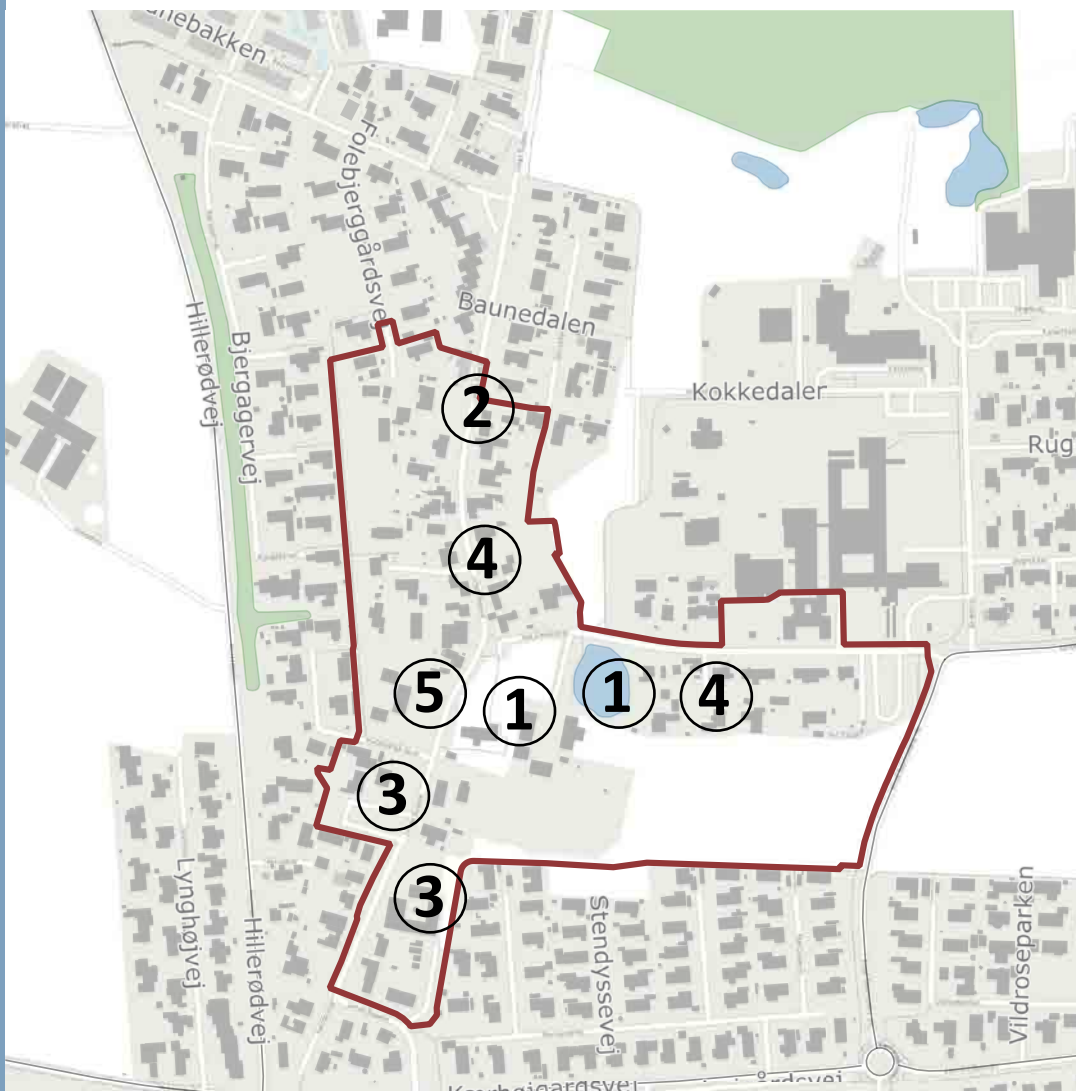
Lyngby er en "vejklyngeby", hvor de gamle gårde og huse ligger på hver sin side af de oprindelige veje, der mødes i byen. I slutningen af 1700-tallet blev Lyngby udskiftet. I dag er kun 5 gårde ud over præstegården tilbage i landsbyen fra før udskiftningen. Lyngby gamle bymidte rummer flere bevaringsværdige huse, gårde og beplantninger, som udgør kulturmiljøets hovedtræk.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Kirken, kirkegården, Præstegården samt gadekæret og den karakteristiske allé, som fører op til præstegården, udgør et samlet anlæg. Kirken skønnes grundlagt i 1100-tallet og er siden hen renoveret og ændret til den kirke, vi ser i dag.
2. Vejstrukturen og forløb med de slyngede veje.
3. Gårdene med deres store haver og træer beliggende mellem de små landsbyhuse med deres små forhaver med stengærder og hække. Flere steder er der store træer, som har betydning for gadebilledet og miljøet.
4. De ældre landsbyhuse, som typisk er små længehuse beliggende med langsiden mod gaden. Husene har typisk saddeltage i strå eller tegl samt facader i mur eller bindingsværk, der er pudset eller kalket. Enkelte steder findes de oprindelige sprossede vinduer og malede trædøre med fyldinger endnu.
5. De nyere bygninger fra omkring århundredskiftet, som er lidt større i proportionerne, herunder de gamle gårdes hovedbygninger. Bygningerne består fortrinsvis af blank mur, skifer og tegl. Flere har fine detaljer og udsmykninger i form af profilerede hovedgesimser, mønstermurværk, samt stik over vinduer og døre m.v.

Andet

Der er en Provst Exner fredning øst for Lyngby Kirke.

TILSTAND

Kulturmiljøet vurderes at være i middel stand, men er varieret fra bebyggelse til bebyggelse. Fx er området omkring kirke og præstegård i god stand.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet er sårbart over for, om der rives ned og skabes "huller" i facaderækkerne mod vejene. Det gælder også for beplantningen, hvor de grønne forhaver, hække og træer er med til at give området karakter. Selve bebyggelsen er sårbar overfor nedrivninger og ombygninger, der ikke er i overensstemmelse med byggetraditionen. Herudover er området sårbart over for plankeværker, der lukker af for bebyggelserne og forhaver, som ryddes og erstattes af fliser.

POTENTIALER

Kulturmiljøet er flere steder omgivet af nyere bebyggelser, som danner det moderne Lynge. Den gamle bymidte har stor værdi og potentiale som formidler af L ynges oprindelse som landsby og om kommunens fortælling om udviklingen af Allerød Kommune som overgang fra landsby til by. Det gælder også i forhold til det grønne i landsbyen, herunder de grønne områder omkring gadekæret og de grønne forhaver med levende hegn og stendiger.

Kulturmiljøets karakter og styrke kan forbedres ved at ombygninger som ikke er udført med afsæt i den oprindelige byggetradition forbedres. Lokale initiativer og formidling af kulturmiljøet kan være med til at give nye borgere og tilflyttere et godt kendskab til kulturmiljøet og en forståelse for, hvorfor det er værd at passe på.

1

2

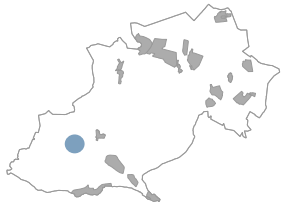
- 1 og 2. Lynge Bygades bugtede forløb og ældre bebyggelse
3. Huse langs Lynge Bygade
4. Gadekæret ved Lynge Kirke

3

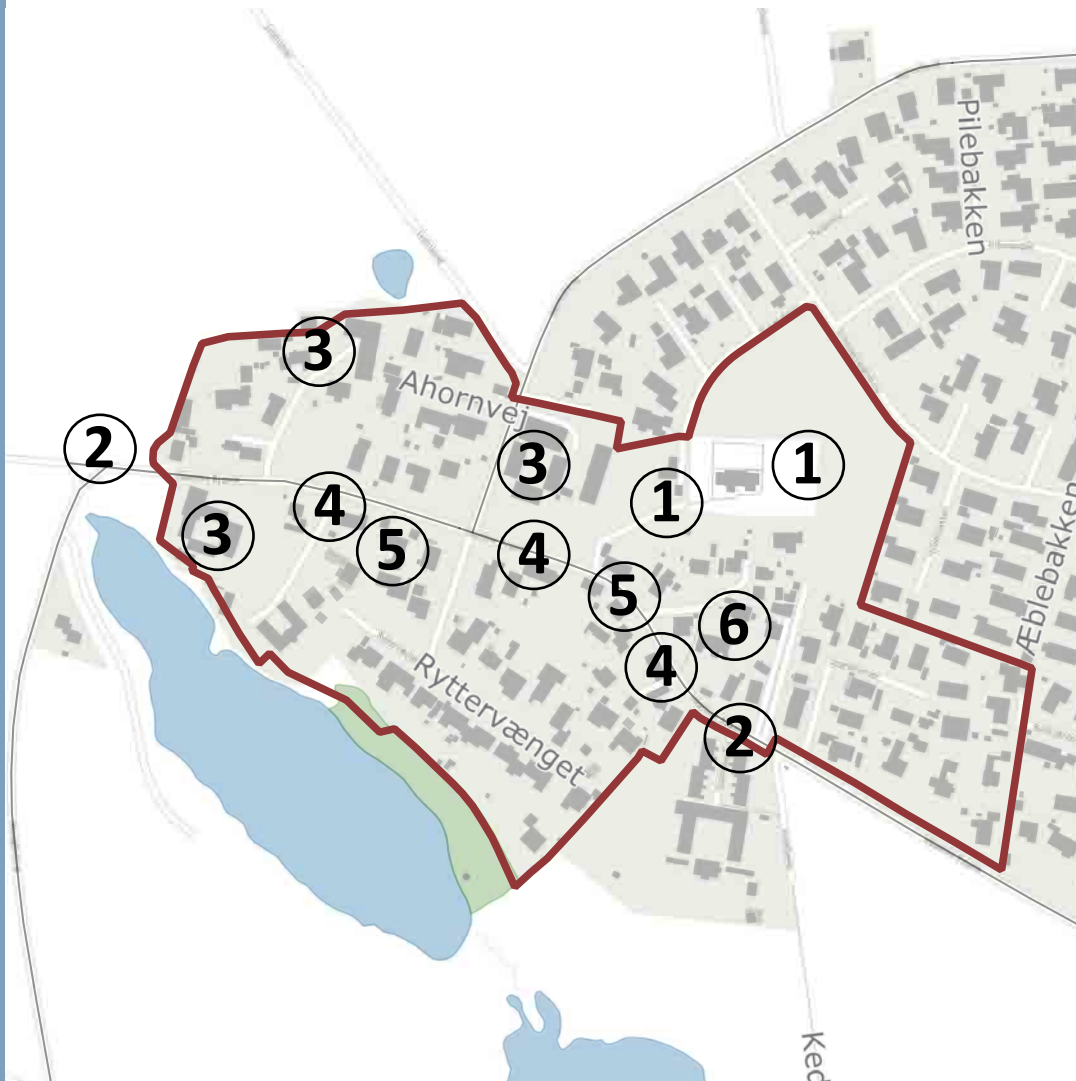
4

Kulturmiljø 6: Uggeløse gamle bymidte

Kulturmiljøet rummer det gamle landsbymiljø i Uggeløse, der har eksisteret som landsby i mange århundrede, og har ligget fordelagtigt i samspil med det kuperede landskab omkring landsbyen og med udsigt over Uggeløse sø. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet omfatter den ældre del af Uggeløse, som omfatter Uggeløse Kirke og kirkegård samt den ældre del af bebyggelsen, som ligger syd for kirken langs Uggeløse Bygade.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Uggeløses placering med den højtliggende middelalderkirke og den bugtede Uggeløse Bygade med de gamle gårde og landsbyhuse udgør et samlet kulturmiljø. Enkelte huse stammer tilbage fra begyndelsen af 1700-tallet, gårde og bygninger fra slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet, da Uggeløse var en landsby omringet af marker. Tidligere var Uggeløse forbundet til jernbanestrækningen København – Slangerupbanen med station øst for landsbyen og jernbanespor i dalstrøget syd for byen. I kulturmiljøet findes også bygninger, som stammer fra, da jernbanen var i drift. De grønne træk og det kuperede terræn som sammen med bebyggelsen udgør også et af kulturmiljøets hovedtræk.

Kulturmiljøet særlige træk er bl.a.:

1. Kirken, kirkegården, kirkestien til kirken og den markante allé, som fører fra Uggeløse Bygade op til kirken. Udsigten fra kirken og stensætningen omkring kirken er også et helt særligt træk.
2. Uggeløse Bygades bugtede og smalle forløb.
3. Gårdene med deres store haver, alléer og træer giver værdi til gadebilledet mellem de små landsbyhuse med deres små forhaver og hække. Flere steder findes store træer, som har betydning for gadebilledet og miljøet.
4. De ældre landsbyhuse som typisk er små længehuse beliggende med langsiden mod gaden. Husene har typisk saddeltage i strå og facader i mur eller bindingsværk.
5. Både den gamle rytterskole og den tidligere skole på Bygaden 89.
6. Bebyggelserne fra omkring 1900-tallet, da der var station i Uggeløse.

ANDET

Kulturmiljøet rummer en tæt sammenhæng mellem Uggeløse Sø og det omgivende landskab, hvor der foruden landbrug har været gravet grus.

TILSTAND

Kulturmiljøet vurderes at være i høj til middel stand, men varierer fra bebyggelse til bebyggelse. Kirken og dens omgivelser, herunder beplantning og mure, rytterskolen og flere af bebyggelserne langs Uggeløse Bygade er velbevarede og i god stand. Enkelte gårde og huse er ombygget.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet er sårbart over for nedrivninger eller "huller" i facaderækkerne mod Uggeløse Bygade. Det gælder også for beplantningen, hvor de grønne forhaver, hække, alléer og store træer er med til at give området karakter. Selve bebyggelsen er sårbar overfor nedrivninger og ombygninger, der ikke

er i overensstemmelse med byggetraditionen. Det gælder både langs Uggeløse Bygade, men også for området op mod kirken, hvor husene "klatrer" op i terrænet og udgør en vigtig del af udsynet til kirken.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer potentiale for, at ombygninger, som ikke er udført med afsæt i den oprindelige byggetradition forbedres. Der er også potentiale i, at formidlingen af kulturmiljøets værdier kan være med til at give nye borgere og tilflyttere et godt kendskab til kulturmiljøet, herunder hvordan landskabet, jernbanen og skolerne har været en vigtig del af et livskraftigt landsbysamfund.

1

2

4

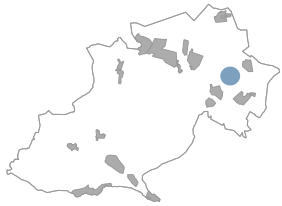
3

5

1. Uggeløse Kirke og kirkeallé
2. Uggeløse Bygade
3. En af de gamle gårde
4. Bebyggelse nedenfor kirken
5. Den tidligere skole

Kulturmiljø 7: Blovstrød gamle bymidte

Kulturmiljøet rummer den ældste del af Blovstrød landsby omkring landsbyforten "Grønholmen", kirken, skolen samt de gamle gårde og huse. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger i kommunens østlige del nordøst for Kongevejen og indeholder bebyggelserne omkring Kærvej og Blovstrødbyvej og med Blovstrød kirke og kirkegård i områdets sydlige del.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Blovstrød er en såkaldt fortelandsby, hvor de gamle gårde og huse ligger omkring den åbne landsbyforte Grønholmen med gadekæret, landsbyens gamle gadejord. På hver side af fortens løber oprindelige veje, der afgrænser landsbyforten. Blovstrød blev udskiftet omkring 1773 i en stjernestruktur. Omkring år 1900 var der 6 gårde, en ældre skolebygning, kirke, præstegård og flere huse. I dag er præstegården og tre gårde samt flere af de gamle huse tilbage og skolen ligger på samme placering, dog med nyere bygninger. Blovstrøds gamle bymidte har bibeholdt sin struktur og rummer mange fine huse, gårde og beplantninger, som udgør kulturmiljøets hovedtræk sammen med kirken, der ligger åbent og højt placeret navnlig set fra syd.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Byens struktur med landsbyforten og gadekæret, den omgivende vejstruktur, en træække af popler i Grønholmens kant og store kastanjetræer.
2. Kirken, kirkegården og præstegården. Kirkens ældste dele er opført i kampesten og skønnes at være grundlagt i 1100-tallet. Kirken er over tid blevet udvidet og ændret til som den ser ud i dag. Præstegården ligger på samme beliggenhed, men med nyere bygninger.
3. Gårdene med deres store haver og træer giver værdi til gadebilledet mellem de små landsbyhuse med deres grønne forhave og hække. Flere steder er der store træer som har betydning for gadebilledet og miljøet.
4. De ældre landsbyhuse særligt langs med Blovstrød Byvej og Carls Minde, der typisk er små, pudsede længehuse beliggende med gavlene mod gaden. Husene har sadeltag og flere har stråtag.
5. Skolen med de gamle skolebygninger fra 1936, der vender ud mod Grønholmen.
6. De nyere bygninger fra omkring århundredskiftet og frem.

ANDET

Flere af vejene i Blovstrød har fået navn efter de gamle gårde, på hvis jorde de er udstykket, f.eks. Lundegårdsvej, Vindbygårdsvej og Kildebakken. Grønholmen er fredet.

TILSTAND

Kulturmiljøets samlede struktur med den åbne landsbyforde, beplantning og vejstruktur vurderes samlet at være i god stand. De gamle gårde er dog i middel stand, da flere er ombyggede, men det varierer fra bebyggelse til bebyggelse.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for nedrivning og ændringer af bebyggelse samt ændring i bebyggelsernes orientering omkring landsbyforten. Det er også sårbart over for ændringer i beplantningen ud mod vejene samt træerne i kanten af Grønholmen og på fortens, der er medvirkende til at gøre vejforløbet, særligt langs Blovstrød Byvej grønt.

POTENTIALER

Kulturmiljøet er omgivet af nyere boligkvarterer, som danner det nye Blovstrød. Den gamle bymidte og den intakte landsbyforde samler hele fortællingen om landsbyen i det åbne rum, der fortsat udgør byens kerne. Den gamle kirkelandsby og områdets struktur med landsbyforten rummer et stort formidlingspotentiale, der kan give områdets nye borgere og gæster viden om stedets værdier. Der ligger potentiale i at give nye bygningsejere information om at istandsætte med afsæt i områdets historie og byggeskik.

1. Grønholmen med gadekæret
2. Carls Minde et af byens ældre landhuse
3. Blovstrød kirke
4. Vindbygård

2

1

3

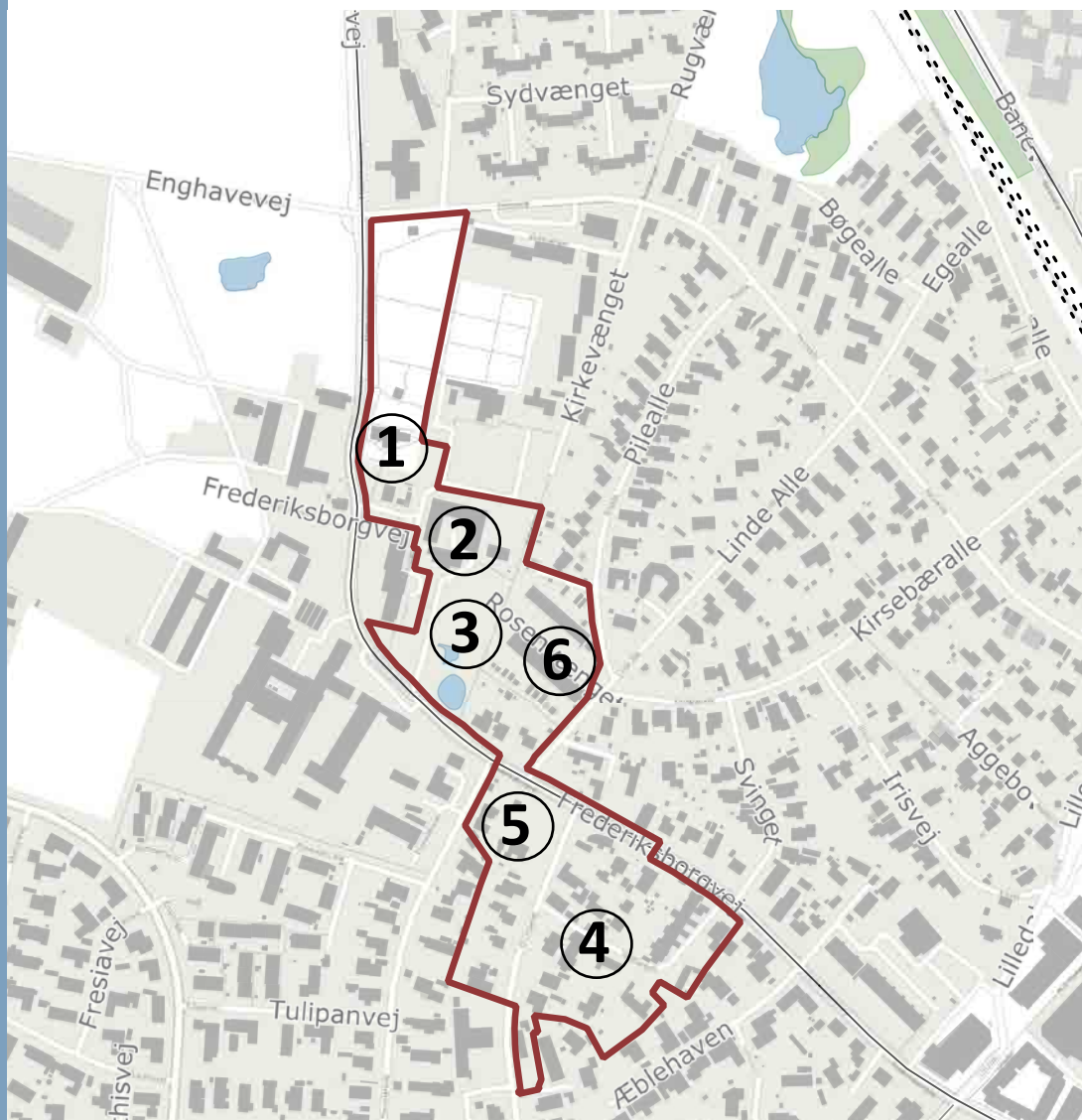
4

Kulturmiljø 8: Lillerød gamle bymidte

Kulturmiljøet rummer det gamle landsbymiljø i Lillerød omkring Lillerød Kirke, Kirkehavegård, Wolthersvej samt de almennyttige boliger på Rosenvænget. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet omfatter den ældre del af Lillerød med Lillerød Kirke og Kirkehavegaard, gadekæret og vejene Frederiksborgvej, Rosenvænget, Wolthersvej og Gl. Lyngvej.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Lillerød var oprindeligt en lille bondelandsby med få gårde samlet omkring kirken samt landhuse, hvor kun få havde egen jord. I byen var der også fællesarealer til græsning, bl.a. "gadejorden" med vandhuller ved Kirkehavegård. Lillerød blev udskiftet i 1700-tallet, og områdets struktur fra udskiftningen samt flere af de gamle vejforløb, herunder Frederiksborgvej og Wolthersvej, er stadig tydelige i byen. I området omkring Gl. Lyngvej er flere bygninger fra omkring begyndelsen af 1900-tallet. Af nyere spor ses bebyggelsen Rosenvænget, der er en af Lillerød Boligforenings første almennyttige bebyggelser. Det gamle Lillerød rummer flere bevaringsværdige huse, gårde og beplantninger, som udgør kulturmiljøets hovedtræk.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Lillerød Kirkes ældste dele er fra 1100-tallet. Kirken er løbende tilbygget og restaureret. Kirken og kirkegården udgør et centrum for den gamle landsby.
2. Kirkehavegaard er en af Lillerød Landsbys oprindelige gårde. Stuehuset er fra 1892. Kirkehavegaards længer har fra 1993 rummet kulturelle aktiviteter og efter en brand i 1997 blev gården genopbygget som kulturhus.
3. Det åbne parkareal med gadekær syd for Kirkehavegårds hovedbygning var tidligere en del af fællesjorden mellem gårdene. Dette areal og kulturmiljøets øvrige gamle træer styrker områdets samlede fortælling.
4. Wolthersvej ligger i den oprindelige landsbys udkant. Langs Wolthersvej ligger nogle af Lillerøds ældste landhuse.
5. Bebyggelserne omkring Gl. Lyngvej og Frederiksborgvej rummer fine eksempler på Bedre Byggeskik og nyklassicistiske bygninger.
6. Rosenvænget fra 1945 er nogle af de første almennyttige boliger i kommunen, hvor ønsket var at skabe gode rammer for familier.

ANDET

Lillerød er den egentlige hovedby i Allerød Kommune, men den kaldes også for Allerød på grund af stationens og kommunens navn. Øst for Lillerød Kirke er en Provst Exner fredning.

TILSTAND

Kulturmiljøet vurderes at være i middel til stedvis god stand, men det varierer fra bebyggelse til bebyggelse. Kirken og dens omgivelser med den gamle kirkegård og Kirkehavegaard samt beplantningen og gadekær rummer sammen med vejstrukturen og de øvrige gårde en stor værdi. Der er ligeledes flere velbevarede huse langs Wolthersvej og Gl. Lyngvej, der fortæller om byens udviklingstrin. Rosenvænget fremstår i god stand.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet er sårbart over for nedrivninger eller ændringer, der udhuler den samlede fortælling om den gamle landsbys centrum omkring kirken. De store gamle træer, det åbne areal ved Kirkehavegård og områdets grønne karakter er ligeledes sårbart overfor ændringer, da de er medvirkende til oplevelsen af det samlede landsbymiljø.

Kirken er med sin placering inde i byen sårbart overfor anlæg som f.eks. master, der tager fokus fra kirketårnet som den højeste bygning. Det er særligt vigtigt også at vurdere fra vigtige indsigtskiler til kirken.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer potentiale for formidling af den gamle landsbystruktur med de oprindelige gårde samlet om kirken og de senere gradvise udbygninger af byen i forskellige stilarter. Områdets værdier kan med fordel formidles til nye husejere, så viden om bygningsdetaljer og samspil til den gamle landsbys fortælling kan understøttes.

1

2

3

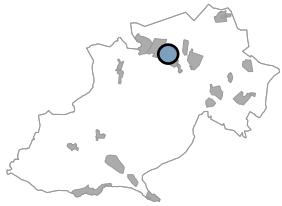
4

5

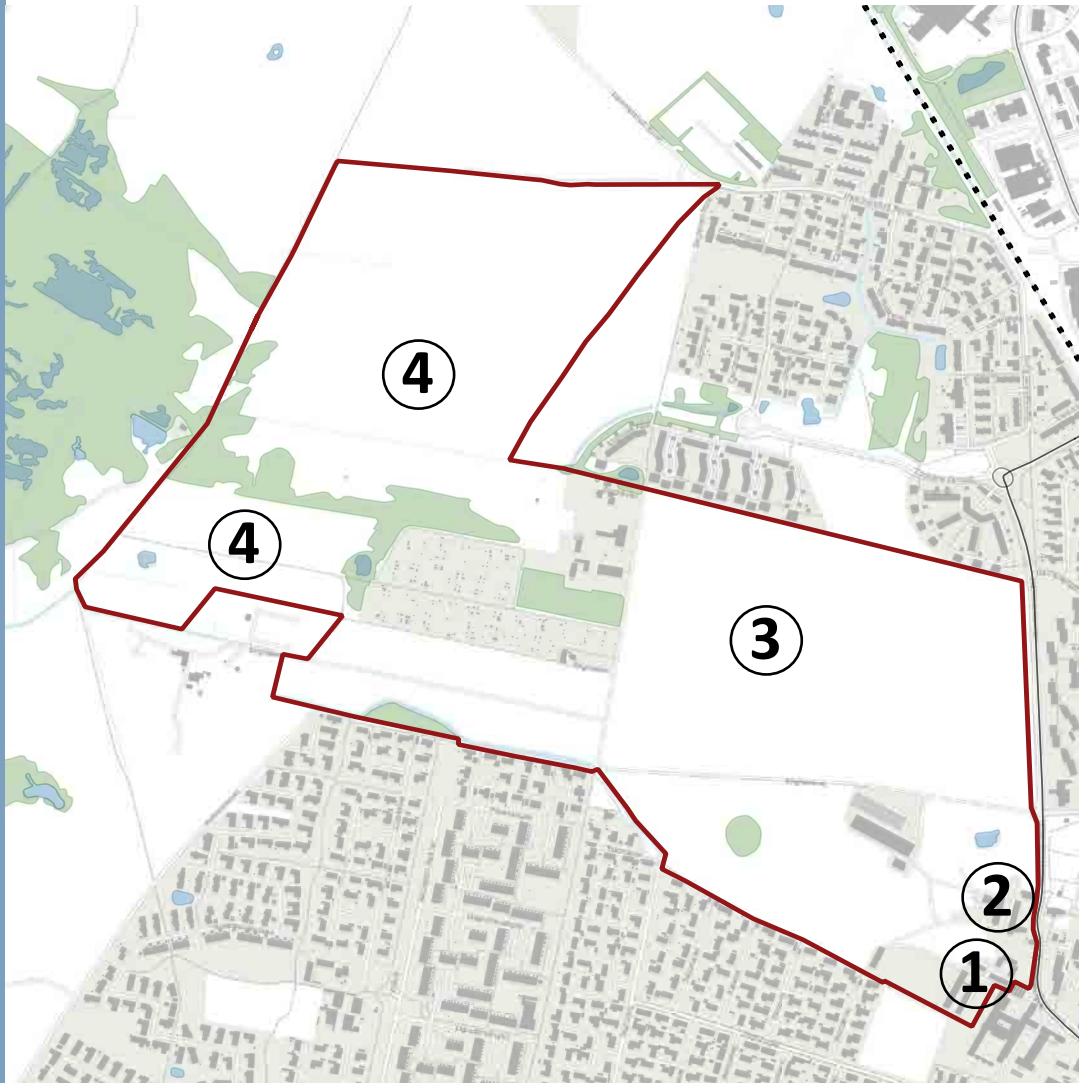

1. Lillerød Kirke og Kirkehavegård
2. Landhus ved indkørslen til Wolthersvej fra Gl. Lyngvej
3. Rækkehusbebyggelsen på Rosenvænget
4. Ældre hus på Gl. Lyngvej
5. Bedre byggeskikvilla

Kulturmiljø 9: Hvidesten og Toftehavegård

Kulturmiljøet rummer de gamle gårde Hvidesten og Toftehavegård i Lillerød landsby og kulturlandskabet med marker og enghaver, der strækker sig ud fra landsbyen. Området understøtter fortællingen om by og Land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger vest for Frederiksborgvej i en åben landskabskile, der strækker sig mod vest. I områdets østlige del ligger de gamle gårde over for Lillerød Kirke, og i vestlige retning følger gårdenes markerne og enghaver, der danner overgang til Børstingerød Mose.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

De gamle gårde Toftehavegård og Hvidesten lå sammen med Lillerød Kirke og Kirkehavegård, som kernen i den oprindelige Lillerød landsby. Jordene i den oprindelige landsby, der i 1682 bestod af 8 gårde og 11 huse, blev sidst i 1700-tallet stjerneudskiftet. Kulturmiljøet viser sammenhængen mellem de to oprindelige gårde i landsbyen og det velbevarede kulturlandskab. Jorden ligger i en åben landskabskile med markerne tættest på landsbyen og enghaverne længst væk fra byen. Begge gårde har siden 1938 hørt under seruminstitutet. Noget af jorden blev solgt fra til Lillerød Boligforening, der byggede rækkehuse og etageboliger, men store dele af stjerneudskiftningen, som knytter sig til Toftehavegård og Hvidesten kan stadig ses. Områdets landbrugspræg understreges yderligere af Seruminstitutets brug af arealet til græsning til heste, får og kvæg.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Toftehavegård, som er en af de ældste og største gårde i den gamle Lillerød Landsby. Toftehavegård fremstår med den oprindelige struktur med fire længer.
2. Hvidesten er også en af de ældste gårde i Lillerød landsby. Gården består i dag af stuehus og to længer.
3. Området omfatter markerne, der fortsat dyrkes eller afgræsses, og som overvejende ligger med de gamle skelgrænser, der understreger stjerneudskiftningen.
4. Længst væk fra byen ligger enghaverne, der rummer smalle engstriber opdelt af levende hegn og diger, der giver området en tydelig struktur af englodder.
5. Området danner samlet en fin helhed, der viser sammenhængen mellem landsby, marker og enge.

ANDET

Der er tilføjet nyere stalde i området vest for Hvidesten og Toftehavegård, der har givet mulighed for et omfattende dyrehold med græssende heste, får og kvæg, der forstærker områdets landbrugspræg, trods den meget bynære beliggenhed.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er varierende. Toftehavegård står meget oprindelig i det bebyggede miljø, men bygningernes vedligeholdelsesmæssige tilstand er lav. Hvidesten fremstår mere velholdt, med en middel vedligeholdelse. Markernes struktur er delvis ændret på grund af bebyggelse, men fremstår overvejende intakte og med fortsat landbrugsdrift og aflæselige skel. Enghaverne fremstår delvist afgræssede og med høslet samt velbevarede skel, hegn og diger, der får områderne til at fremstå intakte.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for yderligere bebyggelse, der kan ændre og sløre markernes samspil med byen. Tilstanden er ringe på mange af bygningerne, som trænger til gennemgående renovering. Det gælder særligt Toftehavegård. Syd for enghaverne ligger et rensningsanlæg, der delvis påvirker området negativt.

POTENTIALER

Området rummer et meget stort potentiale for udvikling og formidling af kulturarven om de gamle landsbyer og deres omkringliggende dyrkningslandskab. Herunder det hele landskab

med både dyrkede marker, dyrehold, afgræsning og enge. Både landskab og bygninger samt de synlige spor som skel, jorddiger, stendiger og levende hegn rummer store fortællerværdier.

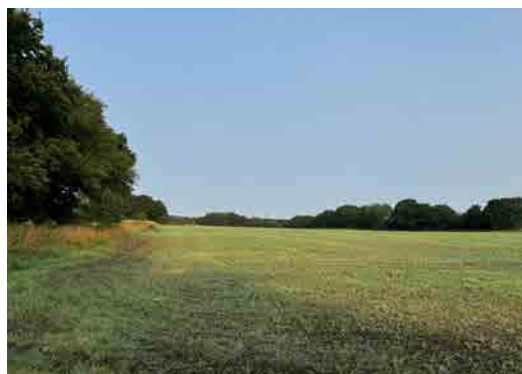
1

2

3

4

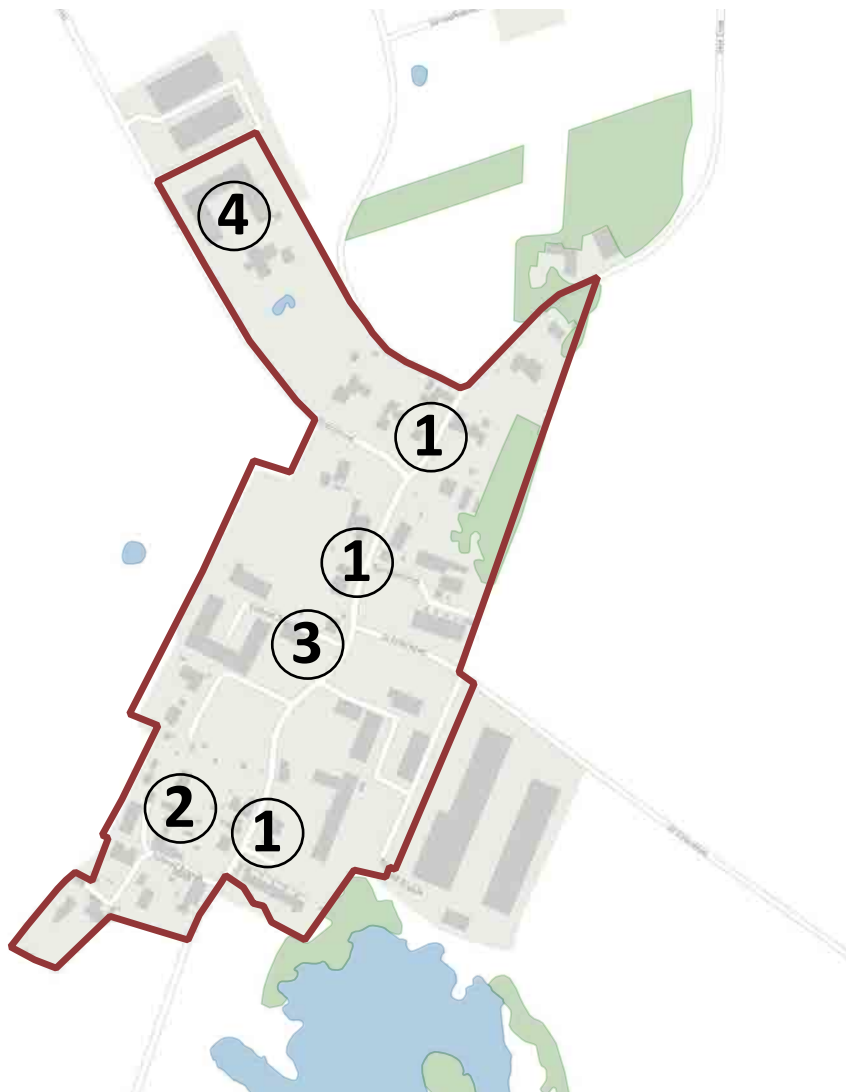

1. Kig fra Hestestien mod Lillerød Kirke og Hvidestens Marker
2. Toftehavegård
3. Enghaverne opdelt af levende hegn
4. Hvidesten

Kulturmiljø 10: Kollerød Landsby

Kulturmiljøet rummer Kollerød Landsby med bebyggelser og vejstrukturer. Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet Kollerød Landsby ligger i den nordvestlige del af Allerød Kommune. Landsbyen ligger på en landskabelig forhøjning omgivet af marker. Syd for landsbyen ligger en af kommunens lergravssøer.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Kollerød kendes tilbage fra middelalderen (1274) og er en vejklungeby, hvor byens småhusbebyggelser er placeret tæt på gadearealet, tydeligt orienteret mod Kollerød Bygade. Fra bygaden udgår blinde veje med samlede bebyggelser, særligt mod syd-vest i byen. Centralt i landsbyen ligger ejendommene Lundebakkegaard og Brønshøj med deres markante hvide landbrugsbygninger, der tilfører Kollerød sin helt særlige identitet. I overgangen til det åbne land, langs landsbyens kant, er der beplantning med træer og buske.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Kulturmiljøets rygrad er byens struktur omkring Kollerød Bygade med form af vejklungeby med gårde og mindre huse samlet omkring Kollerød Bygade og bygaden blinde veje.
2. Den sydlige del af landsbyen omkring Mejerigården er kendetegnet af en lille skala med mange og små bygninger, der ligger i en tæt struktur.
3. Den centrale del med gårdene Lundebakkegård og Brønshøj rummer en særlig værdi, idet det bryder med den lille landsbyskala og tætte vejforløb. Her er gårdene trukket tilbage fra vejen og giver plads til store haver og markante høje træer ud mod Kollerød Bygade.
4. Mod nord ligger gården Flintholm som overgang mellem det åbne land og landsbyen. Gården er synlig fra mange sider og danner en fin indgang til landsbyen.

TILSTAND

Tilstanden vurderes til middel til høj, idet Kollerød Landsby fremstår overvejende intakt omkring Kollerød Bygade. Enkelte bygninger trænger til istandsættelse, men fremstår originale.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for ny bebyggelse, der bryder områdets struktur og byggeskik, samt over for plankeværker og ændringer af de grønne forhaver, som udgør et gennemgående element i byen.

POTENTIALER

Det velbevarede landsbymiljø kan formidles og er et besøg værdigt, f.eks. som del af en cykelrute.

2

1

4

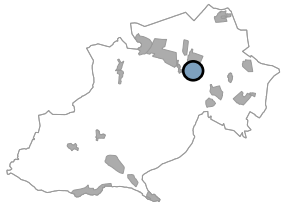
5

3

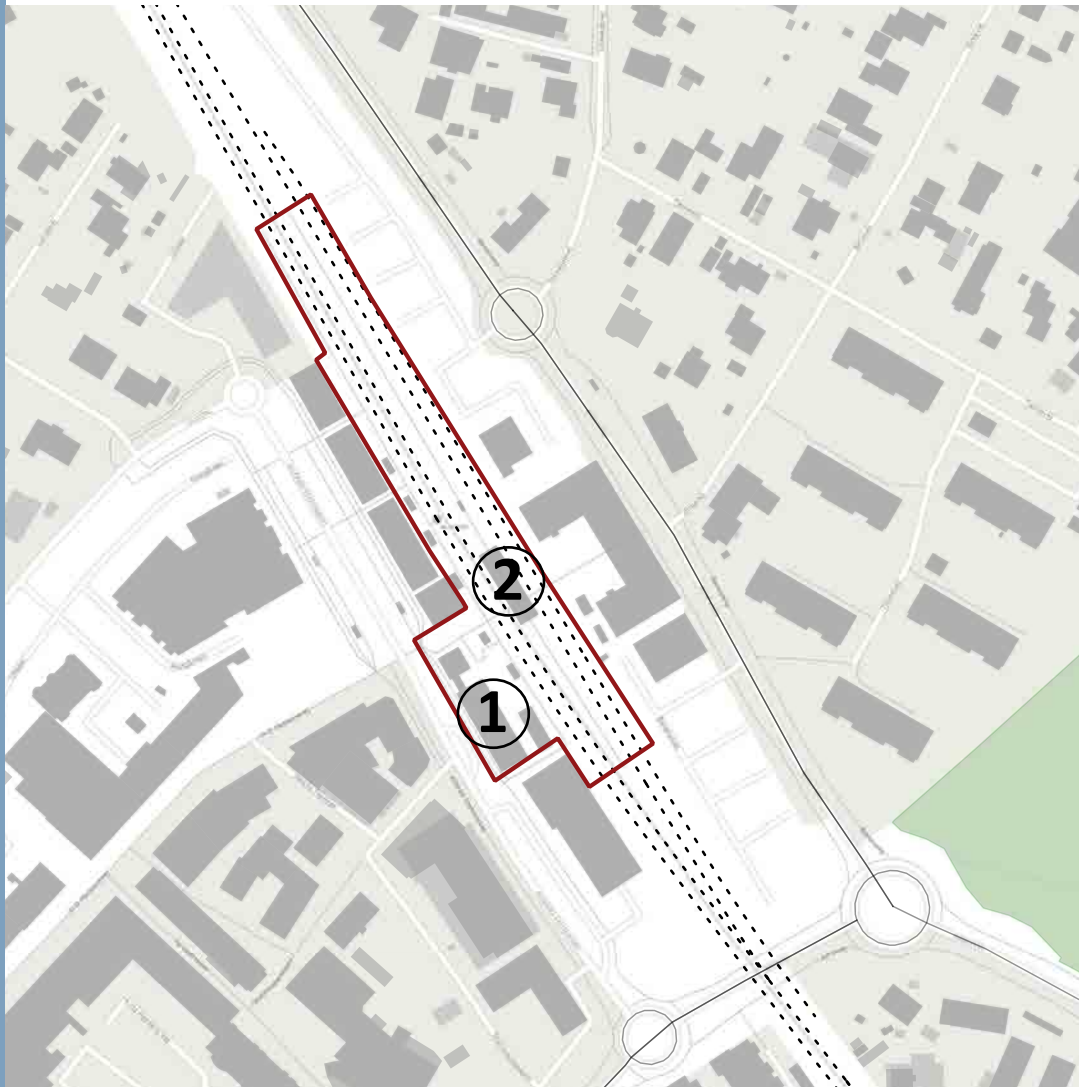

1. Den centrale del af landsbyen
2. Et af de ældre landsbyhuse
3. Nyere huse fra starten af 1900-tallet
4. Landsbyhuse langs Kollerød Bygade
5. Det slyngede vejforløb

Kulturmiljø 11: Allerød Station

Kulturmiljøet rummer Allerød Station med bygninger, perroner og spor, der understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger i Allerød på Stationsvej 4A, som den østlige afslutning på hovedgaden M. D. Madsensvej.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Lillerød Station, der lå på Nordbanen til Helsingør, blev indviet i 1864. Stationen lå dengang lidt væk fra Lillerød by, men da byens hovedgade i 1903 blev anlagt ned til stationen, blev også byens centrum trukket i retning af stationen. Egnens voksende industrier medførte at Lillerød Station i 1933 blev udvidet og fik dobbeltspor. Lillerød var tidligere den største by i området, men for at undgå navnforveksling med Hillerød besluttede DSB i 1952 at ændre stationens navn til Allerød Station. Frem til 1968 kørte der damptog på linjen, og herefter blev Allerød Station en del af S-tognettet.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Kulturmiljøet omfatter stationsbygningen fra 1864, der er tegnet af Vilhelm Carl Heinrich Wolf. En af tidens fremtrædende jernbanearkitekter. Stationsbygningen har tidligere indeholdt en bolig samt ventesal til 1. og 2. klasse samt ventesal til 3. klasses passagerer. Stationens arkitektur har historicistiske træk, hvilket gør den til et eksempel på tidens jernbanearkitektur. Nord for hovedbygningen er en mindre bygning, der i dag rummer toilet. Stationsbygningen er udpeget som bevaringsværdig.
2. Kulturmiljøet omfatter også spor, 2 perroner, tunnel med trappeanlæg og bygning og halvtag på perron mellem spor 2 og 3.

ANDET

I området udgør stationen afslutningen af hovedgaden M. D. Madsensvej mod øst. Stationen rummer i dag flere virksomheder, herunder en cykelbutik. Med en café indrettet i bebyggelsen op til stationsområdet er skabt et byliv, som har positiv betydning for området.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er som helhed middel. De tidligere stationsbygninger er vedligeholdte og anvendes, men rummer ikke funktioner knyttet til togdriften.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for ændringer, der fjerner eller slører bygningen, bygningsdetaljer eller anlæg, der er knyttet til den oprindelige station.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer stor fortællerværdi og potentiale, idet kulturmiljøet synligt og let aflæseligt fortæller om udviklingen af egnens infrastruktur. Særligt fordi stationsbygningen rummer flere af de genkendelige træk fra jernbanearkitekturen, og på grund af placeringen på stationsområdet. At Allerød Station fortsat er en aktiv station med togdrift er en yderligere faktor, der styrker stationsbygningens potentiale som en vigtig del af et vel-fungerende by- og kulturmiljø. Anvendelsen af bygningerne til andre formål rummer et stort potentiale for udvikling og formidling, når dette sker med respekt for bygningernes arkitektur og kulturhistorie. Der kunne evt. informeres om jernbanens kulturarv på stationen.

1

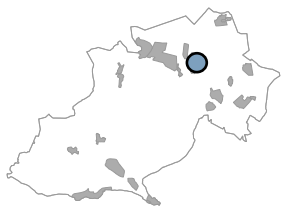
1. Stationsbygningen set fra jernbanen
2. Stationsbygningerne set fra M.D. Madsensvej
3. Underføring og trappeanlæg

2

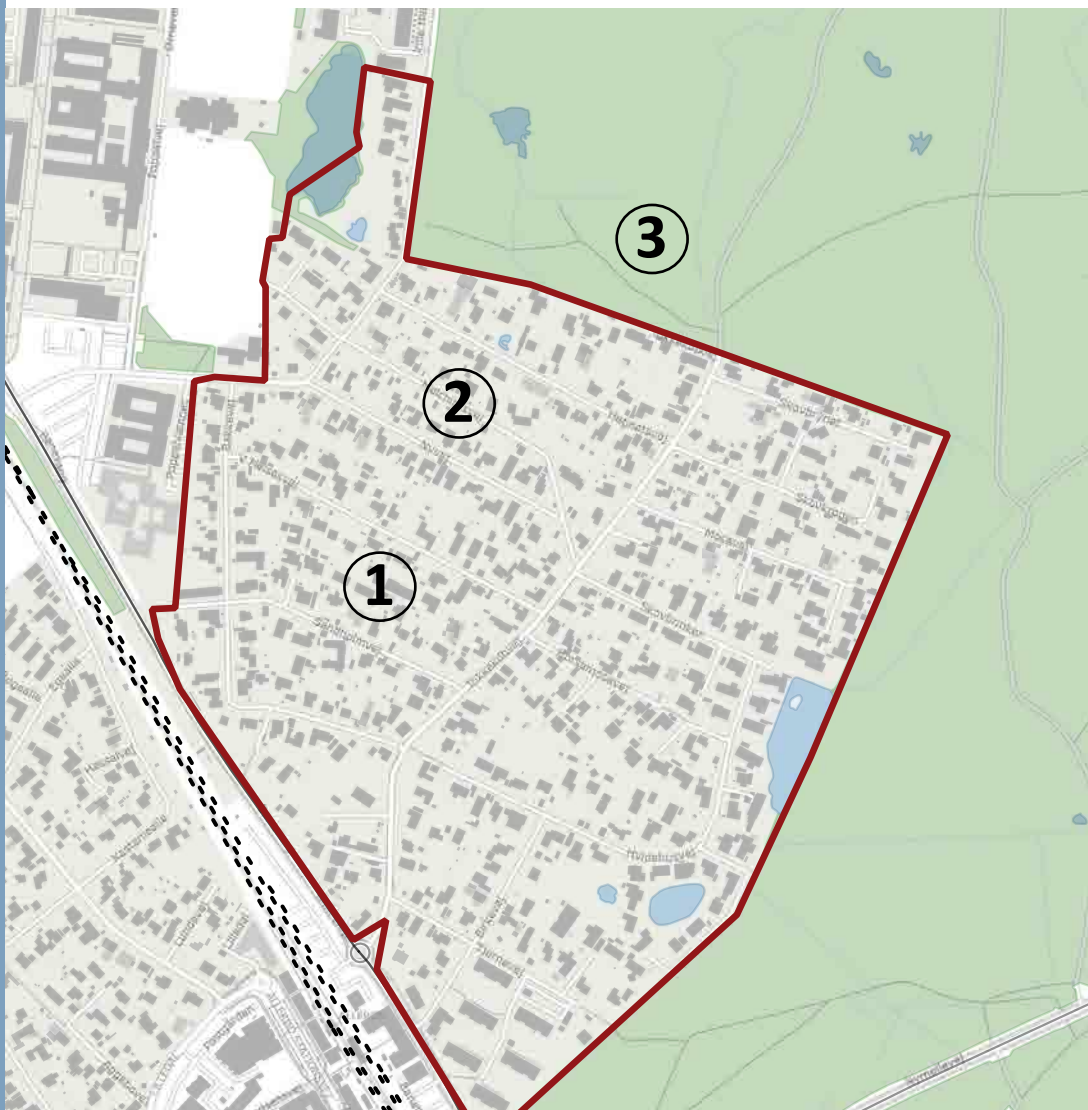
3

Kulturmiljø 12: Horsemosen

Kulturmiljøet rummer boligområdet Horsemosen med bygninger, vejforløb og beplantning, der understøtter fortællingen om by og land.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet ligger mellem Banevang, Skovvang Stadion og Plejecenter Skovvang. Hele områdets nordøstlige hjørne grænser op til skovområdet Tokkekøb Hegn.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Horsemosen er et blandet boligområde, som er bygget ud over tid. Før 1910 var der kun anlagt få veje som Tokkekøbvej, Horsemosevej og Skovbrynet og bebyggelsen bestod af spredt bebyggelse, herunder enkelte gårde som Horsemosegård og Skovvanggård. Længs Tokkekøbvej lå bl.a. en kurvefabrik og et pottemageri.

Horsemosen rummer en spændende blanding af huse opført i forskellige tidsepoker og byggeskikke. Længs områdets smalle veje ligger således både de gamle gårde, f.eks. på Sandholmvej og Melchiorvej, klassicistiske villaer, bedre byggeskikkvillaer, funkisbungalows, rækkehuse fra 1970'erne og huse fra 1960'erne. I de senere år er flere huse revet ned, erstattet med nye parcelhusbebyggelser, og flere steder har de grønne hegne og forhaver ændret karakter.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Kulturmiljøets store variation i bebyggelsen, som viser et spænd i tidernes byggeskik og arkitektur. Herunder i særlig grad den ældre del af bebyggelsen fra før 1960.
2. Kulturmiljøets hovedtræk omfatter også områdets vejstruktur med de smalle veje, herunder flere grusveje og grønne forhaver.
3. Skoven, som danner en grøn ramme om kulturmiljøet.

ANDET

Der er en lokalplan for området.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er som helhed middel. Bebyggelsens tilstand er god og husene er velholdte. En del huse er bygget om eller nedrevet, og er erstattet med nye moderne typehuse/parcelhuse.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for ændringer og især nedrivninger af den ældre del af bebyggelsen. Med nedrivning af den ældre del af bebyggelsen vil der ske en modernisering af kvarteret, som med tiden kan risikere at miste sin nuværende identitet. Det gælder også for områdets grønne forhaver og smalle veje, som er sårbare over for ændringer, hvor de grønne forhaver og hække erstattes med plankeværker og veje og indkørsler af belagte flader.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer stor fortællerværdi og potentiale, idet kulturmiljøet synligt og let aflæseligt fortæller om forskellige tiders udvikling og byggeskik. Både værdierne i området og formidlingen af disse rummer et stort potentiale for mennesker, som ønsker at bo i et område, med en historie og karakter, der skiller sig ud fra vores tids parcelhuskvarterer.

1. En af de gamle gårde
2. Huse og grønne forhaver
3. Hus med skoven i ryggen
4. Nyere etageboliger
5. Smalle grusveje og grønne forhaver giver området en særlig karakter

1

2

3

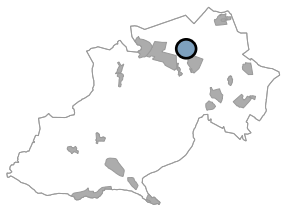

4

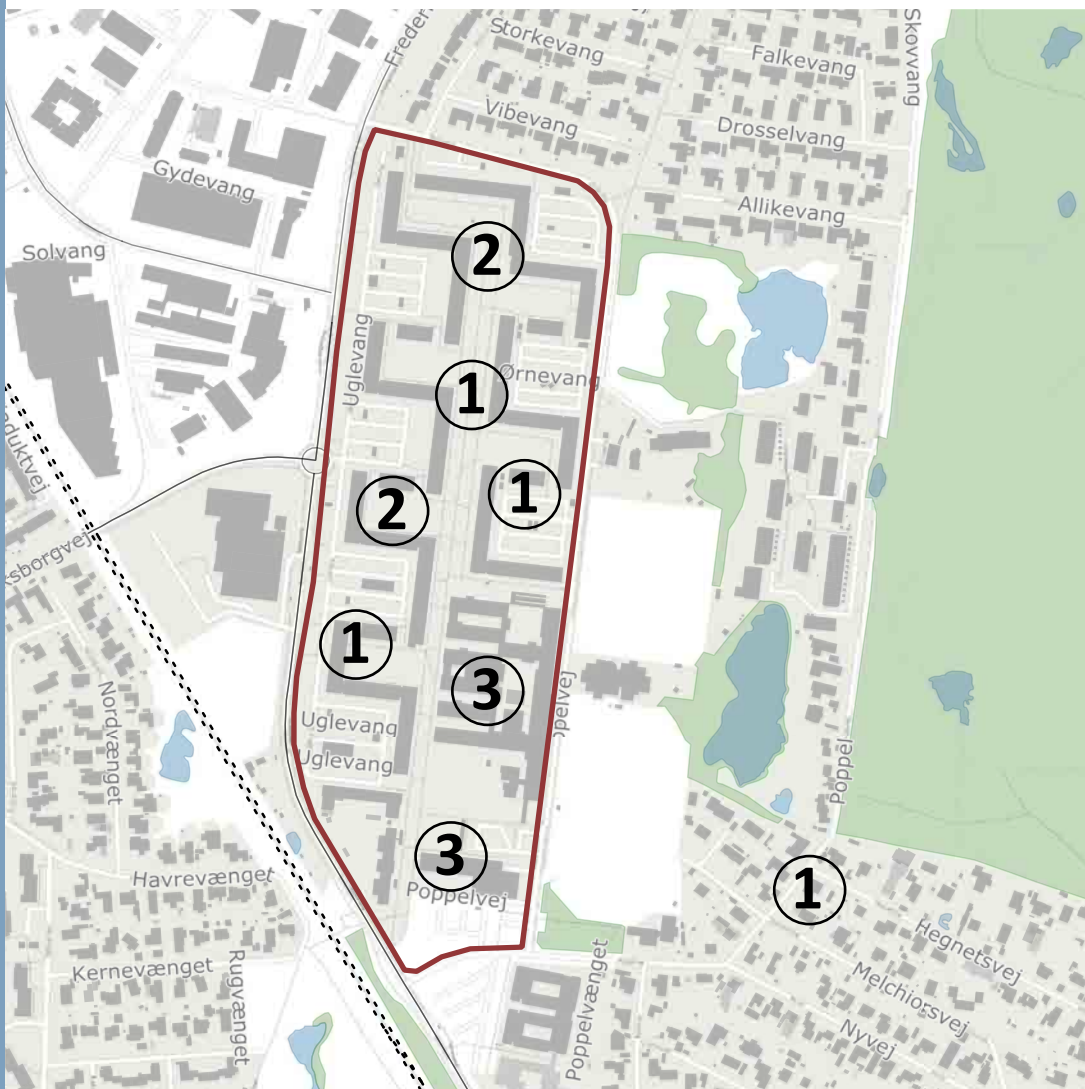
5

Kulturmiljø 13: Ørnevang og Uglevang

Kulturmiljøet understøtter fortællingen om by og land og om udviklingskommunen Allerød, der gennem tiden har udviklet sig fra landsby til en moderne bosætningskommune, med forskellige boligtyper og stilarter.

BELIGGENHED

Kulturmiljøet omfatter boligbebyggelsen Ørnevang og Uglevang, som ligger vest for Tokkekøb Hegn, mellem vejene Ørnevang og Uglevang, tæt på Lillerødhallerne og Lillevang skole.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Bebyggelsen Ørnevang og Uglevang er et fint eksempel på, hvordan udbygningen af Lillerød tog fart i 1960'erne og 1970'erne, og hvor der foruden de mange nye parcelhusbebyggelser mod vest også blev bygget etageboliger, med henblik på at sikre boliger til de mange nye tilflyttere. Selve boligbebyggelsen er karakteristisk for datidens byplanlægning, hvor man ud over den regulære planløsning har integreret institutioner, skole og ikke mindst store samlede parkeringsområder til bilerne, som med en stigende privatbilisme op gennem 1960'erne blev en vigtig del af bybilledet. Byggeriet, som er tegnet af Skaarup & Jespersen A/S Arkitekter og Byplanlæggere (i dag Sweco), er bygget efter en samlet plan og er opført i en modernistisk arkitektur, som er typisk for perioden med regulære gule teglfacader, gennemgående vinduesbånd og indeliggende altaner. Området er opdelt af interne stiforløb og grønne plæner til de mange børn, som dengang voksede op i kvarteret. Den samlede struktur, de grønne områder og den ensartede bebyggelse udgør kulturmiljøets hovedtræk.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Den samlede bebyggelsesstruktur og stiforløb gennem området.
2. Bebyggelsens enkle og modulære arkitektoniske udtryk med gule teglfacader og gennemgående vinduesbånd.
3. Bebyggelsens grønne områder med plæner og større træplantninger.
4. Samspillet mellem bebyggelsen og bebyggelsens institutioner, Skovvangsskolen og butik.

ANDET

Bebyggelsen som indeholder både ejer- og lejeboliger er også et tidsbillede på, hvordan forskellige ejerformer og almene boliger også er en del af Allerød Kommunes udvikling.

TILSTAND

Kulturmiljøet vurderes at være i høj til middel stand. Bebyggelsen er restaureret og har bl.a. fået lukkede altaner. Der er stadig butik og institutioner i området, hvilket er en styrke.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet er sårbart over for større ombygninger. Der kan godt ske ændringer i området, men det er vigtigt, at det sker med afsæt i den eksisterende struktur og bygningernes arkitektoniske udtryk, materialer og byggestil. Kulturmiljøet vil herudover blive svækket, hvis der ikke længere er institutioner, butikker og/eller andre funktioner i området og hvis de grønne områder reduceres eller ændres markant.

POTENTIALER

Kulturmiljøet rummer potentiale for, at kendskabet til områdets historie og kvaliteter bliver tydeliggjort. Det kan bidrage til, at bevare området og samtidig være med til at give en ny vinkel på områdets værdi. Bebyggelsens arkitektur og samlede plan er et fint eksempel på datidens byggeri, som udgør en vigtig del af fortællingen om udviklingen af Allerød Kommune som bosætningskommune.

1. Grønne strøg og stier i bebyggelsen
2. Netto i Poppelgården
3. Uglevang
4. Lillerødhallerne og bebyggelsen

2

3

1

4

BELIGGENHED

KULTURMILJØETSHOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. Bastruptårnet, fra 1. halvdel af 1100-tallet, er Danmarks største ruin fra tidlig middelalder og sandsynligvis et af datidens største bygningsværker. Anlægget er bygget af frådsten (kildekalksten). Murene er ca. 6 meter tykke. Tårnet har en udvendig diameter på 21 meter og er flere stokværk højt. Bastruptårnet er bygget af Ebbe Skjalmsen (Ebbe de Bastetorp), og er Danmarks ældste verdslige, private fæstning. Tårnet ligger strategisk velplaceret tæt ved vandskellet, og fra dette vadested kunne man i middelalderen kontrollere trafikken mellem Roskilde og Helsingør og videre til Sverige.
2. Området omfatter også landskabet med Bastrup Sø og samspillet til Bastrup Landsby samt kulturlandskabet og naturområderne, der knytter sig til Mølleådal.

ANDET

Bastrup borganlæg blev revet ned i 1396 og materialer herfra siges at være blevet anvendt til opførelsen af Lyng Kirke. Bastrup Ruin blev fredet i 1940. Området rundt om Bastrup Sø er også fredet. Bastruptårnet er åbent for besøgende, og der er en parkeringsplads tæt ved tårnet.

TILSTAND

Kulturlandskabet fremstår overvejende intakt. Bastruptårnet understøtter med sin placering den samlede fortælling om tilgængelighed gennem landskabet i middelalderen og fremstår i samspil med landskabet i god tilstand.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for manglende vedligeholdelse og slid af Bastruptårnet, samt tilgroning omkring ruinen. Området er ligeledes sårbart over for høje anlæg eller master, der kan tage opmærksomhed fra områdets varierede terræn og Bastruptårnets beliggenhed højt i landskabet.

POTENTIALER

Samspillet mellem Bastruptårnet og omgivelserne rummer et væsentligt formidlingspotentialer for at forstå datidens landskabsforhold, færdselsmuligheder og behov for forsvarsanlæg. Området rummer også stor formidlingsværdi i sammenhæng med hele Mølleåkomplekset, Naturpark Mølleåen samt områdets geologiske fortælling om tunneldalslandskabet, vandskel og gamle vejforbindelser. Området rummer store muligheder for at kombinere historiefortælling med rekreative anvendelser f.eks. ved formidling af rekreative ruter og aktiviteter på søen.

1

2

3

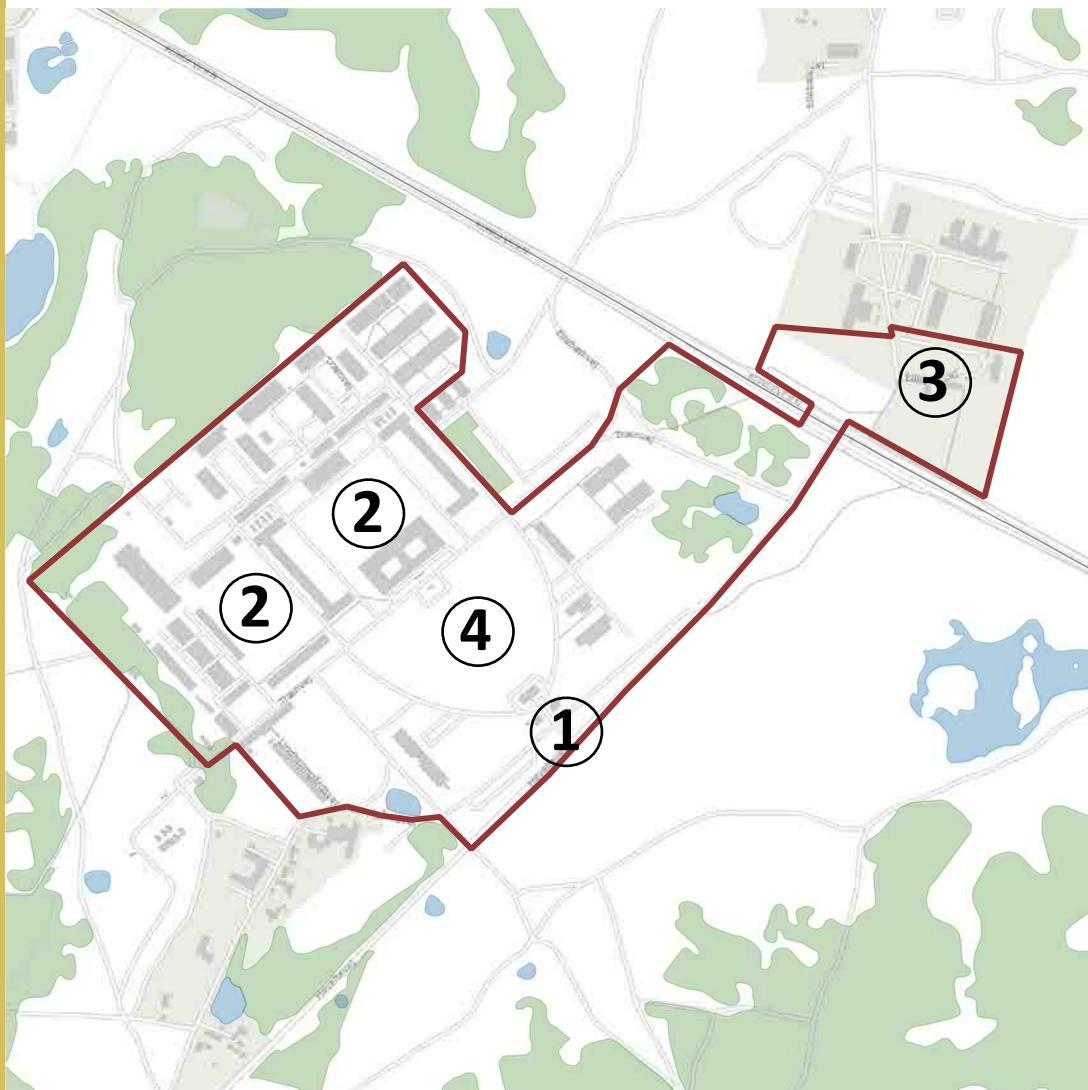
4

1. Kig til Bastrup Sø
2. Bastruptårnet
3. Bastrup Sø set fra Bastruptårnet
4. Mølleåstien langs med Bastrup Sø's østlige ende

Kulturmiljø 15: Garderkasernen i Høvelte

Kulturmiljøet rummer de bebyggede arealer på Garderkasernen i Høvelte. Området understøtter fortællingen om forsvar og militær.

BELIGGENHED

Garderkasernen i Høvelte ligger i kommunens østligste del, tæt på kommunegrænsen til Rudersdal Kommune og landsbyen Høvelte, tidligere Luserød. Kasernen ligger omgivet af det militære øvelsesterræn både nord og syd for Kongevejen. Indenfor kulturmiljøet ligger også Høveltegård.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Garderkasernen i Høvelte, tidligere Høveltelejren, blev etableret i årene 1910-1912. I 1910 købte staten 320 tdl. af Høveltegårds jorde, hvorefter Høveltelejren og øvelsesterrænet med skydebaner blev anlagt. Høveltelejren blev anvendt til sommerlejr for en rekrutbataljon. Kasernen er i flere etaper blevet udvidet. Under 2. verdenskrig var Garderkasernen i Høvelte og Høveltegård overtaget af den tyske besættelsesmagt, og fra 1946 var også Høveltegård militært domicil. I 1986 flyttede Livgarden til Garderkasernen i Høvelte.

Kulturmiljøet særlige træk er bl.a.:

1. De ældste bygninger fra 1912 som fremstår med pudsede gule facader og sortglaserede tegl. Bygningerne består af hovedvagten med to porthuse, pyloner og jerngitterlåger og hegn samt hovedbygningen.
2. Bygningerne, der omgiver Frederik d. 3.'s Plads og Idrætspladsen, med facader i røde tegl og røde tegltage.
3. Høveltegård, den tidligere hovedgård i området. De oprindelige bygninger er revet ned og den nuværende hovedbygning og enkelte sidebygninger opført i 1919. Høveltegård fremstår med hvide pudsede facader og rødt tegltag.
4. Områdets samlede struktur med de åbne pladser og den store græsfællede omgivet af bygninger samt områdets store træer, (særligt i områdets nordlige del omkring hovedvagten) allétræerne omkring græsfællede og træerne omkring Frederik d. 3.'s Plads, giver samlet området et parklignende udtryk.

ANDET

Området rummer lave gule murstensbygninger fra 1960'erne, der kan rumme træer, som bør bevares. På S-togslinjen er et trinbræt ved Garderkasernen i Høvelte. Øvelsesterrænet er fredet.

TILSTAND

Kulturmiljøets tilstand er middel til god. Flere af bygningerne trænger til renovering. Til gengæld er de fleste fastholdt med deres oprindelige arkitektur og struktur. Området er udbygget med nyere bygninger, som ikke skæmmer de oprindelige.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for nedrivninger og ombygninger, som skæmmer og slører de bevaringsværdige bygninger. Det gælder særligt for hovedvagten og porthusene, men også de røde teglbygninger og det stringente anlæg med træplantning omkring Frederik d. 3.'s Plads. Høveltegård fremstår med en høj bevaringsværdi og er sårbar over for ombygning. Det samme gælder for den markante forplads og dens beplantning.

POTENTIALER

Garderkasernen i Høvelte rummer mange bygninger, anlæg og fortællinger om militærhistorien gennem tiden. Selvom mange unge mennesker har haft deres gang i området, er det lukket for de fleste. Området rummer potentiale for udvikling, når det sker med respekt for områdets struktur og byggeskik. Der ligger endvidere potentiale i, at der indimellem kan gives adgang til områderne, så flere kan få glæde af de fine bygninger, anlæg og landskaber.

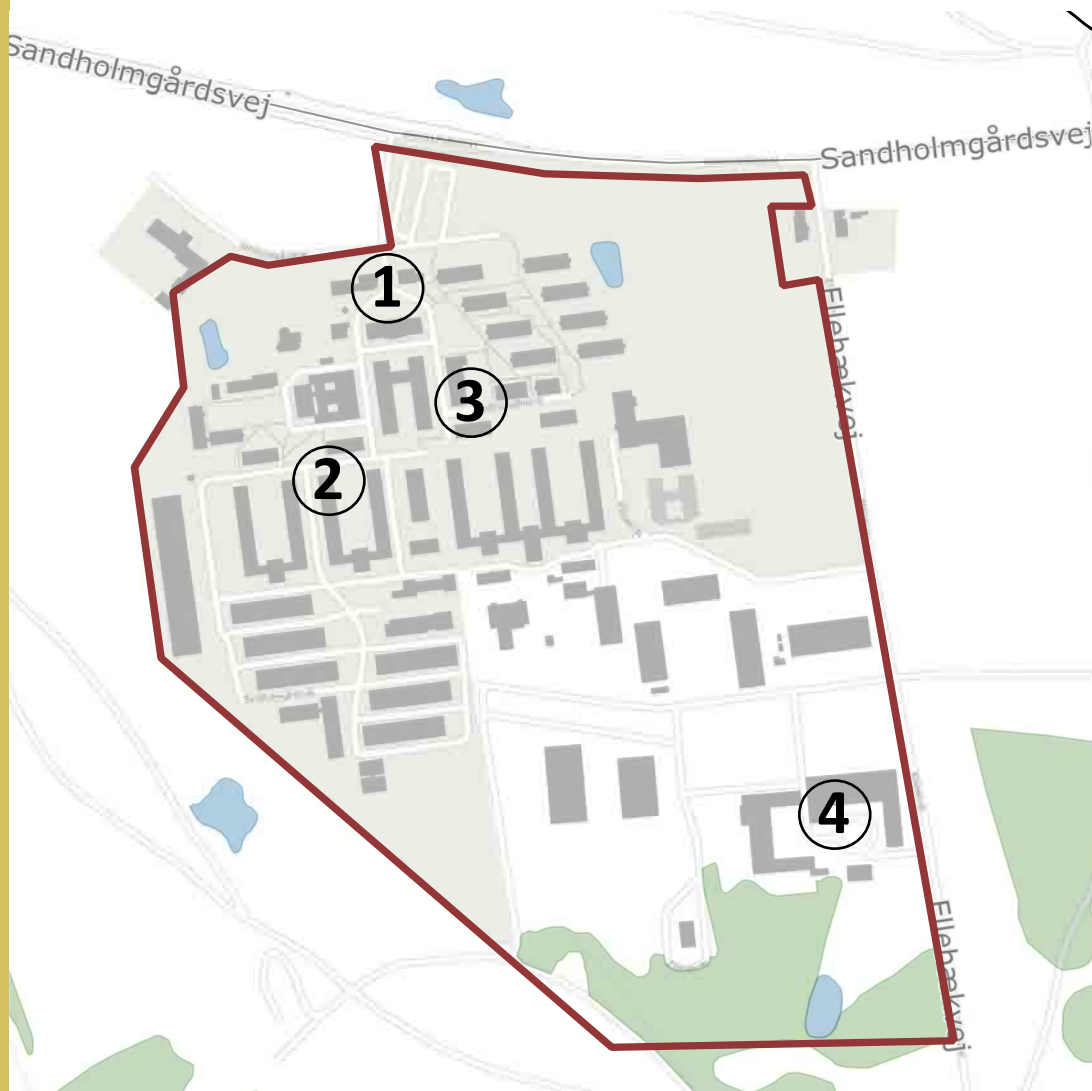
1. Hovedvagten/indgang Garderkasernen i Høvelte
2. De Ældste bygninger fra 1912
3. Høveltegård fra 1919 der har lagt jord til kasernen og øvelsesterrænet.
4. Den åbne græsfælle ved kasernens indgang
5. Mandskabsbygninger mod Frederik d. 3. Plads

Kulturmiljø 16: Sandholm Kaserne

Kulturmiljøet rummer Sandholm Kaserne. Området understøtter fortællingen om forsvar og militær.

BELIGGENHED

Sandholm Kaserne, eller Sandholmlejren som den også kaldes, ligger i kommunens nordøstlige del tæt på kommunegrænsen til Hørsholm Kommune. Kasernen er omgivet af det militære øvelsesterræn og ligger nær Sjælsø. Kulturmiljøet indeholder også Gl. Motorgård, der var avlsgård til Høveltegård.

KULTURMILJØETS HOVEDTRÆK OG ELEMENTER

Sandholmlejren blev etableret i årene 1910-1912 på jorde de tidligere tilhørte gårdene Sandholmgård og Høveltegård. Sandholmlejren fungerede som sommerlejr for uddannelse af soldater. Under 1. verdenskrig blev brugen af Sandholmlejren intensiveret. Fra 1919-1985 var lejren tilhørssted for Livgarden. Under 2. verdenskrig var lejren overtaget af den tyske besættelsesmagt, og i 1986 blev Sandholmlejren nedlagt og overgik til at være asylcenter.

Kulturmiljøets særlige træk er bl.a.:

1. De ældste bygninger er fra 1912 og fremstår med pudsede gule facader og sort-glaserede tegl. Bygningerne består af hovedvagten med to porthuse, pyloner og jerngitterlåger og hegn samt hovedbygningen.
2. Den helstøbte bebyggelse med de gule bygninger og særligt den symmetriske bebyggelsesstruktur i området, som let kan opleves, selv om der er opført nyere midlertidige bebyggelser i området.
3. Særlige bebyggelser som områdets hal og værkstedsbygning med skorsten, samt villaen sydvest for hovedbygningen.
4. Gl. Motorgård, tidligere Høvelte Avlsgård, er opført i 1923 som avlsgård til Høveltegård. Den anvendes i dag af militæret til depot og garager og har også adgang fra Ellebækvej.
5. Områdets store træer særligt i områdets nordlige del omkring hovedvagten, samt beplantningbælter giver kulturmiljøet værdi og afgrænser det udadtil.

ANDET

Gården Sandholm blev opkøbt i 1948 af Forsvarsministeriet og lagt ind under Sandholm Kaserne. I 1953 købte ministeriet også jordene nord for Sandholmgårdsvej og øvelsesterrænet blev udvidet og Sjælsmark Kaserne etableret. Øvelsesterrænet er fredet.

TILSTAND

Områdets tilstand er god til middel. De ældste portbygninger fra starten af 1900-tallet og det stringente anlæg er intakt, men der er med tiden opført nye pavillonbygninger i området, og der er sket enkelte ombygninger af bebyggelsen.

Der er en tydelig forskel på det nye og den oprindelige bebyggelse, hviklet får det oprindelige anlæg til at tegne sig tydeligt i området.

SÅRBARHED OG TRUSLER

Kulturmiljøet vurderes sårbart over for nedrivning og ombygning af de oprindelige bygninger. Selve strukturen er vigtig for området, og er derfor sårbar overfor nye veje eller bebyggelser, som ikke holdes inden for det stringente anlæg.

De ældste bygninger, f.eks. hallen og hovedbygningen er særligt sårbare over for ændringer. Det gælder også for værkstedsbygningen i gule tegl og den murede skorsten i området.

POTENTIALER

Området anvendes i dag som asylcenter, og bruges således som boligområde for mange mennesker. Hvis området med tiden overgår til anden anvendelse er der stort potentiale i at bevare struktur, bebyggelser og de store træer i området, som gør, at området er noget helt for sig selv.

Hvis det er muligt, er der et potentiale i, at området f.eks. ved særlige lejligheder kunne besøges og kulturhistorien formidles.

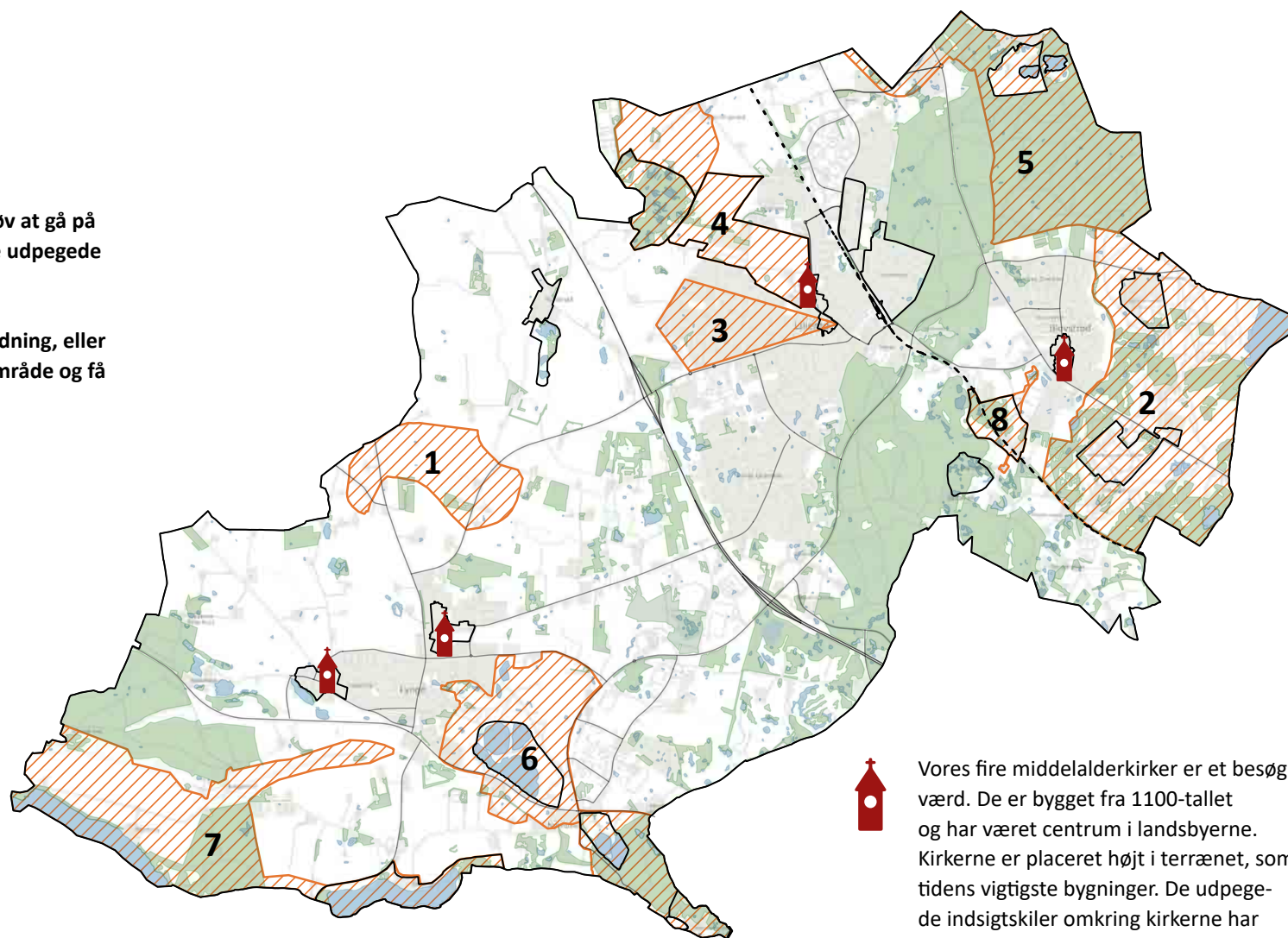
1. Hovedvagten/indgang Sandholm Kaserne
2. De ældste bygninger og områdets stringente struktur.
3. Hal og værkstedsbygning med skorsten
4. Gl. Motorgård

Oplev kulturarven

Kulturarven er synlig og til stede mange steder. Prøv at gå på opdagelse og se kulturarven, både i og uden for de udpegede kulturmiljøer.

Måske kan steder, vi passerer dagligt få en ny betydning, eller gåturen kan tage en sløjfe omkring et oplevelsesområde og få nyt indhold.

OPLEVELSESOMRÅDER, HVOR KULTURARVEN SÆRLIGT KAN SES

KULTURMILJØER

MIDDELALDERKIRKERNE I BLOVSTRØD, LILLERØD, LYNGBY OG UGGELØSE

Vores fire middelalderkirker er et besøg værd. De er bygget fra 1100-tallet og har været centrum i landsbyerne. Kirkerne er placeret højt i terrænet, som tidens vigtigste bygninger. De udpegede indsigtskiler omkring kirkerne har betydet, at de stadig ligger åbent, så de kan opleves fra omgivelserne. Uggeløse Kirke ligger særligt markant set fra syd og er et vigtigt kulturhistorisk element i landskabet. Engholm Kirke, som er fra 1993 og bygget i en moderne byggeskik, er også et besøg værd.

1 LURE OG GRAVHØJE

Stop op ved den lille rasteplads på Kollerødvej mellem Lynge og Kollerød og se den karakteristiske fladbakke formet af isen med de mange gravhøje. Her har vores forfædre også haft øje for landskabets terræn og bemærkelsesværdige form.

Tæt på, i Brudevælde Mose, blev der i 1797 under tørvegravning fundet 6 bronzehorn fra 800-700 f.v.t. Brudevældelurerne kan i dag ses på Nationalmuseet.

2 ØVELSESTERRÆNET VED SJÆLSØ

Når øvelsesterrænet er åbent for færdsel kan man gå eller tage cyklen ad Ellebækvej mellem Garderkasernen i Høvelte og Sandholmlejren. Oplev det varierede overdrevslandskab, der siden 1912 har været militærets øvelsesterræn, hvor soldater er blevet uddannet. Her er spor af både militær aktivitet og af det gamle landbrugsland fra før kasernen kom til. Øvelsesterrænet forbinder Sjælsø, Tokkekøb Hegn, Kattehave Mose og skovene i Ravnsholt og Sønderskov. Det er en stor kvalitet at området er åbent og ikke er blevet til by.

3 BYEN VOKSER

Gå en tur fra Lillerød Kirke f.eks. ad Kirkevænget og Rosenvænget og oplev nogle af kommunens tidlige almennyttige boliger. Se også eksempler på Bedre Byggeskik huse på Frederiksborgvej. Oplev det helt gamle Lillerød ad Woltshersvej, gå videre ad Gammel Lyngevej og Toftevej. Kryds over Kollerødvej og ind igennem 1960'ernes og 1970'ernes parcelhusområder i Blomsterkvarteret. Fortsæt gennem den samlede plan for Rønneholtparken og gennem 1980'ernes og 1990'ernes parcelhuse til Møllemoseparkens bebyggelser fra 2000'erne og 2010'erne. Sådan kan man opleve byens udvikling, og hvert årtis byggestil og idealer for at bo.

4 LANDBRUGSLANDET

Omkring Lillerød Kirke ligger de gamle gårde Kirkehavgård, Toftehavgård og Hvidesten. Gå en tur ad Hestestien mod Børstingerød Mose og oplev det velbevarede kulturlandskab med gårdene, de åbne marker og smalle enghaver længst væk fra byen. Kig tilbage mod Lillerød landsby og se Lillerød Kirke, der ligger højt og synlig i den grønne kile mod byen og se, hvordan skoven danner en grøn skovryg om byen. I Børstingerød Mose kan man opleve en mosaik af naturtyper og spor efter tørvegravning. Herfra kan man følge et af de gamle tipvognsspor til Børstingerød Landsby.

5 TOKKEKØB HEGN

Oplev skovens kulturspor fra flere årtusinder. Her er et stort antal stendysser fra bondestenalderen, hvor Dæmpegårdsdyssen fra 3.400 f.v.t. er den største og mest velbevarede. Skovveje, stier og gamle hulveje leder dig igennem den gamle løvskov til Dæmpegård den gamle skovridergård og lergravene fra et af egenes tidlige teglværker. Gå ad Frederiks den 7. vej med de gamle sommerhuse og læg mærke til stiernes og vejenes navne f.eks. Stumpedyssevej, Vildtmestervej, Pottemagerstien, der også fortæller historier. Tokkekøb Hegn ligger bynært som Allerøds baghave.

6 GRUSGRAVE OG REKREATIVE LANDSKABER

Engang var Lynge Grusgrav et støvende og støjende industrilandskab, men nu er området et overdrevslandskab med store naturværdier og et bemærkelsesværdigt terræn. Fra Bjergets top er der udsigt over store dele af kommunens sydlige del, hvor indvinding af råstoffer har været markant. Selve naturområdet fremstår med søer, skrån timer og et terræn, der hele tiden byder på nye kig. Der er adgang til området fra Lynge. Faktisk kan man gå lige fra Lynge Bytorv i centrum og ud i dette menneskeskabte landskab, hvor naturen igen har taget over. Ved grusgravene ved Drive-In Bio og helt til Terkelskoven er der også spor af råstofgravning med store naturværdier.

7 MØLLEÅEN, FORSVARSVÆRKER OG DE LANGE SØER

Tag en tur om langsøerne Buresø og Bastrup Sø, der er en del af Naturpark Mølleåen. Her fortæller landskabet om årtusinders udvikling, og terrænet er en del af de store net af tunneldale, der præger den sydlige del af kommunen. Her har smeltevand strømmet under isen i slutningen af sidste istid for omkring 20.000 til 12.000 år siden og gravet sig ned i terrænet. Hovedvandskellet ligger mellem Buresø og Bastrup Sø, hvor vandet løber til henholdsvis Øresund og Roskilde Fjord. Ved søens vestlige ende har der fra gammel tid været passage. Bastruptårnet har ligget som en fæstning, der skulle beskytte vejfreden i området. Bastruptårnet er åbent for besøgende, og der er en parkeringsplads tæt på.

8 BLOVSTRØDBANEN, BLOVSTRØD TEGLVÆRK OG ALLERØD SØ

Tag en tur med Blovstrødbanen. Stig på ved Blovstrød Hallen og kør med den smalsporede veteranbane ud til Blovstrød Teglværk og Allerød Sø. Her kan man gå op på Karen Sophies Høj, der er blevet endnu højere af overskudsmateriale fra lergravningen. På det gamle teglværksområde er der stadig mange spor af teglproduktionen, pottemagerværkstedet og remisen. Man kan også tage turen til fods eller på cykel ad de mange stier, både fra Allerød og fra Blovstrød, hvor der tidligere var tipvognsspor. Der er flere steder underføringer under jernbanen, så man kan komme på tværs og både se teglværksområdet og landskabet ved Allerød Sø. Turen videre ad Vestre Teglværksvej og Kattehalevej er også en oplevelse.

De gode historier

Mange af egnens historier er ikke længere synlige. De kan ikke udpeges i planlægningen eller beskyttes, men de kan give vores omgivelser tidsdybde, forklare stednavne, vække undren eller trække et smil.

De mange historier kan bl.a. findes på Lokalhistorisk Arkiv & Forening i Allerød Kommune.

Latrin fra Københavns lokummer blev kørt til Kløvermarken, og her omlastet til de såkaldte "chokoladevogne" og kørt med jernbanen til Allerød, hvor Allerødgård "Møggården" var depot for københavnernes latriner mellem 1901 og 1924.

Omkring midten af 1870'erne leverede Blovstrød Teglværk en mængde af mursten til udbygningen af brokvartererne i København. I dag er teglværket revet ned, men pottemagerriet og arbejderboligerne er stadig at finde i området.

Allerød Teglværk, Blovstrød Teglværk, Farum Teglværk i Nymølle, Hammerholt Teglværk og Birkerød teglværk har alle hentet ler i vores område. Der har også været et teglværk ved Dæmpegård samt andre mindre teglværker. Et net af tipvognsspor mellem lergravene og de gamle teglværker kan mange steder stadig ses i landskabet.

Slangerupbanen kørte i årene 1906 og 1954 mellem Slangerup og København med stop ved Lyngby Station, Vassingerød Station og et trinbræt i Uggeløse Skov. Stationsbygningerne og spor af stationsbyerne findes stadig og linjeføringen ses stedvis i landskabet.

Brudevæltelurerne ikke har noget med vikingerne at gøre, selv om de gennem tiden blevet afbildet sammen med vikinger. De er blæseinstrumenter lavet i bronzealderen mere end 1500 år før vikingerne var her. De blev kaldt lur, fordi datiden arkæologer i 1797 ikke havde set noget lignende, så navnet blev lånt fra de nordiske sagaer.

På Prins Valdemars Allé 4 lå prins Valdemars og prinsesse Marias hvilehjem for gamle søfolk Sømandshjemmet. Her kunne sømænd og deres familier i perioden fra 1928 til 1980 holde sommerferie i de rolige omgivelser i Allerød.

Fritz Hansens snedkervirksomhed startede i 1872 i København, og i 1896 blev der etableret savværk i Lillerød. I 1907 flyttede familien og virksomheden til Allerød og blev hurtigt en vigtig lokal arbejdsplads. I 1963 blev produktionen udvidet med de tre store fabrikshaller og administrationen flyttede til byen.

